

The background of the cover features a collection of black silhouettes of people of various ages, heights, and builds, scattered across a light blue background. The silhouettes represent a diverse group of individuals, including children, young adults, and older people, some standing and some in motion.

brå

Ramverk för ny målsägerstatistik vid brottsanmälan 2014–2020

Årsstatistik för utvalda brottstyper
riktade mot person

Innehåll

Inledning.....	3
Syftet med den nya statistiken.....	3
Bakgrund	4
Syfte och disposition av ramverket	5
Vad är en målsägare?	6
Två typer av målsägare.....	6
Begreppet <i>målsägare</i> i statistiken	7
Användarnas behov.....	9
Analys av felkällor i grunddata	11
Förväxling av målsägaren med andra aktörer på anmälan	12
Avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet	14
Fel typ av målsägare på brottet.....	16
Hantering av felkällor – olika vägval	18
Håller data tillräcklig kvalitet?	18
Ett beslutat vägval: Begränsad population för tillförlitlig målsägarstatistik.....	19
Flertalet brott mot person (kap. 3–7) samt vissa andra brott som bedöms ha skett i kontakt med målsägaren.	19
Hantering av brott mot person som saknar målsägare eller som har flera målsägare.....	23
Teknisk beskrivning	24
Ändamål	24
Övergripande frågeställningar som statistiken kan besvara.....	24
Statistikens innehåll.....	24
Tillförlitlighet.....	29
Skydd mot röjande av enskild person.....	52
Tankar om fortsatt utveckling	53
Bilagor	54

Inledning

Ett av kriminalstatistikens övergripande ändamål är att belysa de personer som av olika anledning kommer i kontakt med rättsväsendet med anledning av brott. Den befintliga registerbaserade kriminalstatistiken har dock i huvudsak fokuserat på gärningspersonerna. Det förs direkt eller indirekt individstatistik över personer som är skäligen misstänkta, lagförda för brott eller föremål för en kriminalvårdspåföljd, eller som återfaller i brott. Informationen om brottsutsatta har däremot varit begränsad till det som kan erhållas genom de brottskoder som används för registrering av anmälda brott och brottsmisstankar. Det har således inte funnits någon individstatistik över personer som utsatts för en händelse som anmälts som brott till polisen, åklagaren eller annan brottsutredande myndighet, alltså de som benämns *målsägare*¹.

Med start 2021 kan Brå dock publicera en ny statistikprodukt, med fokus på just målsägarna, det vill säga de personer som utsatts för brott som anmälts till polisen eller andra brottsutredande myndigheter.

Syftet med den nya statistiken

Syftet med målsägarstatistiken är att kunna tillhandahålla tillförlitliga uppgifter om personer som av polisen eller annan brottsutredande myndighet registrerats som målsägare vid anmälan, och att därmed fylla en kunskapslucka i den registerbaserade statistiken. Det handlar om en grundläggande statistik som kan besvara frågor om antalet individer, ålders- och könsfördelningen och den brottstyp som anmälts. På grund av de avgränsningar som varit nödvändiga av kvalitetsskäl omfattar statistiken till en början endast fysiska personer och ett urval av de brott som riktas mot personer.

Ändamålet med statistiken, i synnerhet om den i framtiden utvidgas till att omfatta fler brottstyper, är att ge en övergripande bild av målsägare vid brottsanmälan, vilket bland annat kan användas som ett faktaunderlag för

¹ En synonym beteckning är termen *målsägande*.

planering och uppföljning av de brottsutredande myndigheternas verksamhet. Exempelvis kan uppgifterna ingå som ett volymunderlag vid dimensioneringen av olika stöd- och skyddsverksamheter som vänder sig till brottsutsatta. I takt med att målsägarstatistiken utvecklas kommer fler användningsområden att kunna tillgodoses.

Målsägarstatistiken utgör ett tillförlitligare underlag för nämnda ändamål än den officiella statistiken över anmälda brott, som – i avsaknad av statistik över målsägare – ofta använts som en approximation av antalet utsatta personer vid brottsanmälan. Att använda anmälningsstatistiken i detta syfte är dock inte optimalt, eftersom nivåerna kan påverkas av stora ärenden som omfattar många brott mot en och samma person. Förekomsten av stora ärenden i anmälningsstatistiken varierar årligen och statistiken riskerar därmed att ge en missvisande bild av antalet utsatta personer bakom de registrerade brotten. Dessutom är de anmälda brotten mer känsliga för förändringar i principerna för antalsräkning av brott. Genom att målsägarstatistiken räknar unika individer utgör den en mer tillförlitlig och robust statistik över nivån och utvecklingen gällande de personer som utsatts för brott som anmäls, inom de brottstyper som omfattas. Denna statistik kan exempelvis bättre besvara frågor såsom huruvida antalet personer som registrerats som brottsutsatta för en viss brottstyp förändrats över tid, eller hur köns- och åldersstrukturen ser ut.

Statistiken bedöms därtill kunna utgöra ett komplement till uppgifterna om självrapporterad utsatthet och anmälningsbenägenhet i NTU. Med både surveyundersökningarna och den registerbaserade målsägarstatistiken finns det större möjligheter att belysa fler aspekter om brottsutsatta personer ur olika perspektiv, även om de två statistikällorna inte är direkt jämförbara med varandra. Inte minst kommer det att möjliggöra fördjupade analyser där de olika källorna sammanvänds.

Bakgrund

Att det hittills saknats målsägarstatistik beror huvudsakligen på att det saknats tillförlitliga uppgifter om målsägare i de data som samlats in till kriminalstatistiken, framför allt från Polismyndigheten. Numera finns dock bättre förutsättningar för att belysa målsägarna redan vid brottsanmälan.

I och med att den första etappen av rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) slutfördes 2013, skapades möjligheterna att utveckla statistik som belyser den första delen av rättskedjan. Regeringen gav därför Brå i uppdrag att skapa ny, verksamhetsrelevant statistik och nya typer av indikatorer för verksamhetsuppföljning.

Mellan 2013 och 2017 bedrev Brå därmed utvecklingsprojektet Spurt (system- och produktutveckling inom rättsstatistiken), med den primära målsättningen att i nära samråd med statistikanvändarna utveckla nya,

löpande statistikprodukter som kan användas för att beskriva, analysera och följa upp rättsväsendets verksamheter.

Initialt var tanken att bedriva parallella utvecklingsprojekt inom både verksamhetsstatistik och individstatistik över målsägare. På grund av förändrade förutsättningar beslutade Brå 2015 att publicera nyutvecklad statistik med en interimistisk produktionsprocess. Beslutet innebar att en del av både utvecklings- och produktionsarbetet förflyttades från it-enheten till *Fur*² på enheten för rättsstatistik. Beslutet innebar också att utvecklingen av ny statistik för uppföljning av rättsväsendets verksamheter, prioriterades före utvecklingen av målsägarstatistik.

Trots att arbetet alltså i första hand fokuserats på att utveckla ny statistik som belyser brottmålsprocessen, har ett förberedande arbete för att utveckla ny målsägarstatistik bedrivits under de senare åren. Brå har bedrivit flera förstudier för att närmare identifiera användarnas behov av målsägaruppgifter, och därutöver arbetat för att analysera kvaliteten i data och finna lösningar på olika databrister.

Eftersom dataanalyserna uppdagade relativt stora kvalitetsproblem har arbetet med att kvalitetssäkra underlaget till statistiken tagit längre tid än vad som kunde förutses vid starten av utvecklingsarbetet. Detta omfattande förberedelsearbete har dock varit nödvändigt för att kunna utforma en robust målsägarstatistik och ta fram ett teoretiskt ramverk för den nya målsägarstatistiken som presenteras här.

Syfte och disposition av ramverket

Syftet med ramverket för den nya målsägarstatistiken är att det ska ge en övergripande bild av statistikens innehåll och uppbyggnad, av viktiga felkällor för statistiken och av de vägval och modellantaganden som ligger till grund för statistikens utformning. Ramverket inleds med en beskrivning av begreppet målsägare och hur det förhåller sig till den bredare termen brottsoffer, följt av en redovisning av de användarbehov av målsägarstatistik som kunnat fångas upp genom målgruppsanalyser. Därefter ges en beskrivning av underlaget till statistiken och de viktigaste felkällorna samt avgörande vägval som gjorts i den föreslagna statistiken. Slutligen sammanfattas statistikens innehåll och framställning samt felkällor, modellantaganden och andra kvalitetshöjande åtgärder i en teknisk beskrivning.

² *Funktionen för utveckling av rättsstatistik (Fur).*

Vad är en målsägare?

Termen *målsägare* är synonym med *målsägande*, som i rättegångsbalken definieras som ”den, mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada”.³ Även termen *brott* definieras i brottsbalken⁴, som en straffbar gärning som finns beskriven i brottsbalken eller i annan lag eller författning.

En målsägare är alltså en brottsutsatt person, ett brottsoffer – men inte vilket brottsoffer som helst. För att någon ska räknas som målsägare krävs att det brott som personen varit utsatt för har kommit till rättsväsendets kännedom. I praktiken betyder det att målsägare är personer för vilka det har anmälts brott (se nedan den exakta definitionen för statistiken).

Det råder även flera andra, principiella och rättsliga, skillnader mellan målsägare och andra brottsoffer. En central skillnad är att målsägare i kontakten med rättsväsendet får tillgång till en rad rättigheter som alla brottsoffer inte nödvändigtvis har tillgång till, exempelvis rätten till information, stöd, skydd och ersättning.

Termen brottsoffer kan dessutom ibland omfatta fler personer än enbart de som varit direkt utsatta för brott. Enligt FN:s definition omfattas exempelvis även vittnen, anhöriga eller personer som försökt förhindra brott. Ett annat exempel är barn som bevittnat våld i en nära relation, vilka omtalas som brottsoffer i socialtjänstlagen⁵, men inte definierades som målsägare enligt brottsbalken förrän i år.⁶ Termen brottsoffer har i motsats till målsägare ingen juridisk definition enligt rättegångsbalken.

Två typer av målsägare

Målsägare kan delas in i fysiska personer och juridiska personer.

Termen fysisk person gäller inte enbart individer, utan kan även avse en

³ Rättegångsbalken (RB) 20 kap. 8 § 4 st.

⁴ Brottsbalken (BrB) 1 kap. 1 §.

⁵ Socialtjänstlagen (SoL) 5 kap. 11 § 4 st.

⁶ Lagen om barnfridsbrott trädde i kraft den 1 juli 2021.

enskild firma eller enskild näringsidkare. Dessa räknas inte som juridiska personer, eftersom ägaren och firman är samma person.

Termen juridisk person kan avse ett företag, en verksamhet eller en organisation som kan förvärva rättigheter och ha skyldigheter, precis som en fysisk person. Det innebär också att de kan ingå avtal och bli stämde i domstol. Företagsformer såsom aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar är juridiska personer. Även dödsbon räknas som juridiska personer.

Det finns också brott helt utan målsägare, såsom trafikbrott eller hets mot folkgrupp, eftersom dessa brott inte är riktade mot en specifik person, utan mot staten. Därtill finns det brott som kan ha flera målsägare, exempelvis mordbrand eller egendomsbrott, som drabbar flera personer.

Begreppet *målsägare* i statistiken

I den statistik som presenteras här avser termen målsägare samtliga fysiska personer, kopplade till utvalda brott, som registrerats som målsägare vid brottsanmälan. Målsägaren kan, men behöver inte, vara samma person som anmälaren.

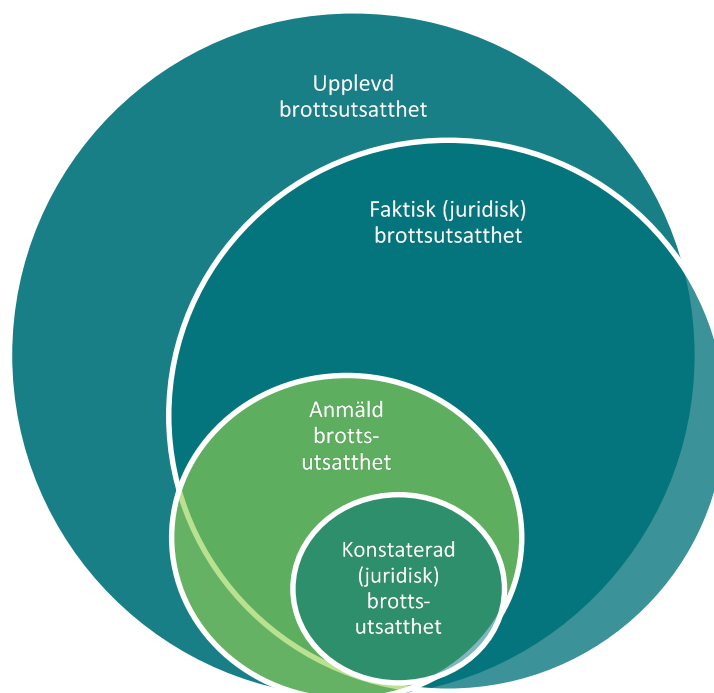
Statistiken omfattar alla registrerade målsägare vid anmälan, oavsett vilket utfallet blir i den fortsatta brottmålsprocessen. Det innebär att statistiken även redovisar målsägare för brott som direktavskrivs eller där utredningen av brottet av olika skäl läggs ned. Det är alltså endast en liten del av de anmälda brotten som går vidare till åtal och lagföring eller domstol. Att statistiken mäter målsägare i ett så tidigt skede i brottmålsprocessen, innan en brottsutredning har bedrivits och det har kunnat konstateras att brott begåtts, innebär att statistiken kan påverkas av överrapportering. Det kan alltså förekomma individer i statistiken som anmält att de har utsatts för brott, men rättsväsendet har inte kunnat konstatera att det faktiskt rör sig om brott i juridisk mening. Av polisutredningen kan det framkomma att det som målsägaren upplevde som exempelvis misshandel var ett lindrigare brott eller inget brott alls. I andra fall saknas förutsättningar för att utreda brottet vidare, till exempel när ord står mot ord. Då kan utredningen läggas ned.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att målsägarstatistiken endast baseras på brott som har anmälts till rättsväsendet. Hur stor andel av alla begångna brott som faktiskt kommer till polisens kännedom skiljer sig mycket från brott till brott. För mer integritetskränkande brott, mot den egna personen, gäller generellt att de inte anmäls i lika hög utsträckning som andra, mindre kränkande brott. Ett exempel på en integritetskränkande brottstyp är våldtäkt, där en stor andel av brotten aldrig anmäls. Mörkertalet för många av de brott som redovisas i statistiken bedöms som stort, och statistiken speglar således endast en liten del av samtliga personer

som faktiskt utsätts för de brotten i samhället. Det är därmed också osäkert i vilken utsträckning statistiken ger en korrekt bild av ålders- och könsfördelningen hos brottsutsatta generellt sett, särskilt för brotten med låg anmälningsbenägenhet.

Figuren nedan illustrerar hur antalet målsägare vid polisanmälan (ljusgrön cirkel), som denna statistik avser, förhåller sig till antalet personer som upplevt utsatthet för brott, antalet personer som faktiskt utsatts för brott i juridisk mening och antalet personer som efter utredning konstaterats ha utsatts för brott. Notera dock att bilden är schematisk och inte anger några exakta proportioner.

Figur 1 Schematisk bild av vilken typ av brottsutsatthet som personerna i målsägarstatistiken omfattas av (ljusgrön cirkel)

Användarnas behov

Behovet av statistik över målsägare har lyfts upp av statistikens centrala användare i flera studier, bland annat i en intervjustudie med rättsväsendets myndigheter och andra initierade användare som Brå genomförde 2012. Studien syftade till att formulera kriminalstatistikens ändamål och identifiera viktiga utvecklingsområden, och den föranleddes av Brås uppdrag enligt regleringsbrevet att arbeta för att målgruppsanpassa kriminalstatistiken så att den kan tillgodose fler användningsområden.

Utifrån de behov som uttrycktes i intervjuerna framstod det som mest angeläget att utveckla statistik som kunde användas för uppföljning av rättsväsendets verksamheter, men även statistik om målsägare efterfrågades av många användare. Det ansågs viktigt som medel för att öka kunskapen om de personer som kommer i kontakt med rättsväsendet med anledning av brott, och som underlag för analyser av riskgrupper, upprepad utsatthet och samband mellan gärningspersoner och brottsutsatta (Brå, 2013).

Som nämnts ovan har behovet av statistik över målsägare varit i fokus även för en av förstudierna till detta projekt. För att fånga upp användarnas behov har Fur genomfört semistrukturerade intervjuer med företrädare för Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Brottsoffermyndigheten och Brottsofferjouren. Även ett antal utredare på Brå har intervjuats. Därtill har Fur kartlagt förfrågningar om målsägaruppgifter från Eurostat och andra internationella organ samt studerat e-postfrågor till Brås statistikbrevlåda angående målsägare eller brottsoffer.

Intervjuerna bekräftar den bild som framkom i den tidigare målgruppsanalysen; målsägarstatistik är efterfrågad. Intervjuerna har därtill bidragit med djupare kunskap om hur och till vad sådan statistik kan användas.

Mest efterfrågat var grundläggande uppgifter om nivåer och utveckling samt köns- och åldersfördelning, vilket framkom såväl i intervjuerna som vid genomläsning av Eurostats och andra internationella organs dokument.

Många ansåg även att kopplingen mellan målsägare och brottstyper var av stort intresse. Uppgifter om brott mot person ansågs överlag vara särskilt relevanta, men det fanns olika uppfattningar om vilka brottstyper som var viktigast att belysa. En viss grupp framhöll exempelvis integritetskränkande brott.

Ett annat kunskapsbehov rör olika slags bakgrundsuppgifter, och en mycket viktig uppgift ansågs målsägarens geografiska hemvist/folkbokföringskommun vara. Gällande juridiska personer ansågs det dock vara mer intressant att få veta var brottet begåtts, i stället för var företaget har sitt säte.

I intervjuerna med företrädare från rättsväsendet framträdde också ett intresse för att kunna följa grupper av målsägare genom brottmålsprocessen. Företrädare för det tidigaste ledet i rättskedjan ville gärna ha kunskap om hur det går för ärenden i nästa led, exempelvis hur många förundersökningar som läggs ner eller hur lång tid de tar att handlägga. Andra användare var i stället intresserade av utfallet i senare led, såsom resultatet i domstolarna. Några mer perifera behov som framkom i intervjuerna rörde uppgifter om anmälare och vittnen.

De frågor som genom åren inkommit till statistikbrevlådan, och som i viss mån speglar allmänhetens intresse, visade på liknande frågor. Generellt sett har de rört utsattheten för brott inom vissa befolkningsgrupper, såsom barn och ungdomar eller äldre. De har även rört olika bakgrundsvariabler, såsom kön, samhällsgrupp, (psykiska) funktionsnedsättningar och eventuell utländsk bakgrund. Ett annat återkommande ämne i frågorna till statistikbrevlådan är relationen mellan brottsoffer och förövare.

Det är viktigt att här påpeka att flera av de önskemål som fångats upp är av sådan karaktär att de är svåra att uppfylla, eftersom Brå i många fall inte har tillgång till de uppgifter som efterfrågas. Exempel på detta är önskemål som kräver målsägardata från Domstolsverket, som inte levereras till Brå.

Andra önskemål är sådana att de inte kan bemötas inom ramen för en registerbaserad löpande statistikproduktion, utan snarare rör kunskap som kan tas fram inom utrednings- och forskningsverksamheten. Hit hör exempelvis brottsoffrets personliga situation genom olika bakgrundsvariabler, liksom huruvida brottsoffrets rättigheter enligt svensk och internationell lagstiftning tillgodoses. Även mätningar av polisens tillgänglighet, bemötande och service efterfrågades, vilket är något som redan i dag belyses genom NTU.

Analys av felkällor i grunddata

Den föreslagna målsägarstatistiken baseras på de uppgifter om registrerade brott som levererats till Brå från polisens system RAR och DurTvå samt från systemet Cåbra, som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten använder. Information från Domstolsverket och Tullverket är än så länge inte RIF-anpassad, och innehåller således inga uppgifter om målsägare.

För att beskriva och analysera data har vi utgått ifrån registrerade brott i stället för målsägarna. Detta beror på att mycket av den informationen som är relevant för statistiken är kopplad till brotten och inte målsägarna. För brott finns det information om brottskod, den tidpunkt då brottet begicks och den tidpunkt då brottet registrerades. Även målsägare är kopplade till brotten. Den enda information som finns kopplad till målsägarna är personuppgifter.

Förstudier av kvaliteten i grunddata

Inför utvecklingen av målsägarstatistiken var det känt att uppgifterna tidigare varit behäftade med fel. Ett omfattande arbete har därför lagts på att studera kvaliteten i grunddata, i syfte att utröna om statistik kan tas fram med tillräcklig kvalitet.

Vi har undersökt flera potentiella felkällor i datamaterialet, såsom

- fel brottskoder
- fel tidsangivelser
- fel personuppgifter om målsägaren
- förväxling av målsägaren med andra aktörer
- avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet
- felaktig angiven typ av målsägare (juridisk/fysisk) på brottet.

De tre första av dessa potentiella felkällor tas upp i den tekniska beskrivningen. Här beskrivs de tre senare felkällorna (punkterna 4–6), eftersom de ligger till grund för det beslutade vägvalet för statistiken som har gjorts och beskrivs senare i ramverket. Analyserna och slutsatserna som

vi har tagit fram har gjorts i olika omgångar, med datamaterial som har avsett olika tidsperioder.

Notera att själva hanteringen av felkällorna beskrivs i kapitlet *Hantering av felkällor – olika vägval* samt mer i detalj i den tekniska beskrivningen.

Förväxling av målsägaren med andra aktörer på anmälan

En grundläggande fråga för framställningen av statistik över målsägare är om de personer som registreras som målsägare verkligen är det. Till saken hör att även andra aktörsroller registreras på brottsanmälan såsom anmälare och misstänkt person. Analyser har därför gjorts för att bedöma huruvida rätt personer registerats i rätt aktörsroll. För 2014–2015 visade det sig rent datatekniskt att det endast var i mycket få fall som målsägaren hade samma personuppgifter som den misstänkte eller anmälaren. För båda var andelen fall under en procent av samtliga registrerade målsägare. För att säkerställa att rätt person har registrerats som målsägare genomfördes även fritextkontroller där namnen i texten vid anmälningsupptaget jämfördes med namnen på aktörerna. Analyserna gjordes för ett slumpmässigt urval på 100 ärenden, och bland dessa förekom inte ett enda fall där anmälare och målsägare hade förväxlats.

En annan fråga som undersökts i sammanhanget är om det förekommer att barn registreras som målsägare när de bevittnat att en närstående till dem utsätts för brott. Den 1 juli 2021 infördes en ny lag om barnfridsbrott, som innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Data som denna rapport och statistiken bygger på gäller dock för tiden före lagändringen. Barnen var i dessa fall enligt den juridiska definitionen inte målsägare, men hade ändå en speciell status, eftersom de även då kunde få ersättning för att de har bevittnat våld. Däremot finns det inom RIF-modellen ingen aktörsroll för ”barn som bevittnar brott” och därför är det inte givet hur barnen har registrerats.

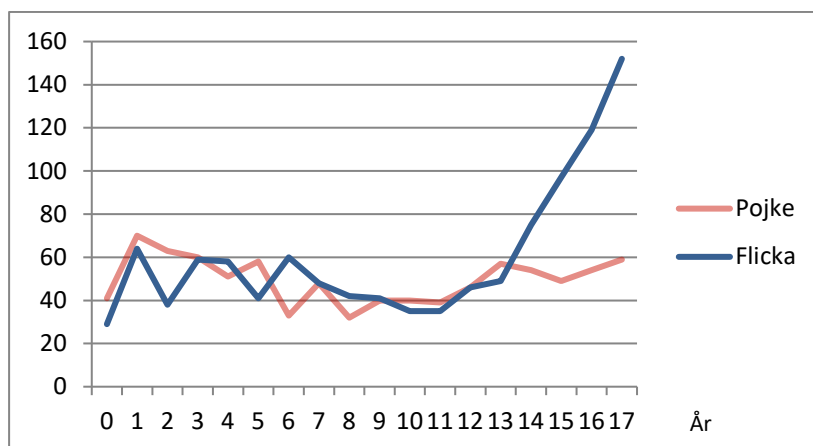
Vi undersökte därför om och i vilken utsträckning barn registrerats som målsägare för misshandelsbrott mot kvinna. Anledningen till att titta närmare på just misshandelsbrott mot kvinnor är att många av dessa brott sker inom familjen, och därför kan bevittnas av barn.

Vid runt 6 500 eller 11 procent av misshandelsbrotten mot kvinna⁷ (av totalt 57 000 registrerade brott under 2014–2015) fanns det fler än en målsägare per brott. Av dessa registrerade målsägare var knappt 2 000 av totalt 57 000 yngre än 18 år (3,5 procent). Figur 2 visar antalet

⁷ Dessa brott kan ha någon av följande brottskoder: "0355", "0365", "0375", "0385", "0356", "0376", "9349", "9350", "9354".

felregistrerade barn vid misshandelsbrott mot kvinna och åldersfördelningen bland dem. I åldrarna 7–14 år var det färre barn som registrerats, medan det var fler barn i både de yngsta och de äldsta åldrarna. Bland de yngsta var könsfördelningen relativt jämn, med en lätt övervikt för pojkar, medan det bland tonåringarna var klart fler flickor som registrerats.

Figur 2 Antal pojkar och flickor under 18 år (ålder på x-axeln) som felaktigt har registrerats som målsägare för misshandel av kvinna över 18 år, 2014–2015.

Eftersom varken ålders- eller könsfördelningen är jämn, är det rimligt att tolka resultatet som att barnen inte har felregistrerats slumpmässigt (omedvetet). Tänkbart är att de yngre barnen medvetet har registrerats som medmålsägare/brottsoffer, för att de ska kunna synliggöras i systemet. Däremot är det tänkbart att de äldre tonårsflickorna själva var målsägare och har registrerats slarvigt, på fel brottskod eller på samma brott som en annan vuxen person.

Sammanfattningsvis visar analysen ovan att det förekommer att barn registreras som medmålsägare för samma brott som deras mammor. Vi har inte i detalj undersökt den exakta andelen felregistreringar. Rimligtvis borde misshandel mot kvinna vara det brott som är starkast förknippat med detta, vilket betyder att antalet fall där barn felaktigt registrerats som medmålsägare egentligen är mindre vid andra brott.

Det har även gjorts en analys specifikt av juridiska målsägare, och huruvida dessa förväxlas med andra aktörer såsom vittnen, anmälare och liknande. Denna analys visar att det är vanligare att anmälare och *juridiska målsägare* förväxlas. Det har visat sig att det är mycket vanligt att exempelvis klottersaneringsföretag har registrerats som målsägare för skadegörelse, trots att det är högst troligt att de egentligen är anmälare. Detta är så pass vanligt att det finns flera saneringsföretag bland de 20 största juridiska målsägarna.

Sammanlagt visar alla analyser att det finns en risk för förväxling av

målsägare med andra aktörer såsom anmälare, vittnen och utpekade. För fysiska målsägare verkar andelen felregistreringar ändå överlag vara liten. Däremot är andelen felregistreringar betydligt högre för juridiska målsägare.

Avsaknad av eller orimligt antal målsägare på brottet

Vi har observerat att det förekommer att uppgifter om målsägare inte fylls i fullständigt för de brott som registreras hos polisen och Åklagarmyndigheten. Tabell 1 beskriver antalet unika (alltså ej dubbelräknade) fysiska och juridiska målsägare samt andelen brott utan målsägare på samtliga anmälda brott 2014–2016. Det framgår att det saknas målsägare för 1–86 procent av brotten, beroende på brottstyp. Där andelarna är särskilt höga bedöms det dock överlag vara rimligt att det saknas målsägare; det rör exempelvis brott mot borgenärer och brott i specialstraffrätten såsom smuglingsbrott och skattebrott.

Tabell 1: Antal unika fysiska och juridiska målsägare, samt andel brott utan målsägare, 2014–2016. Varje person förekommer endast en gång per rad, men kan förekomma på olika rader om personen har utsatts för olika brott.

	Antal unika fysiska målsägare	Antal unika juridiska målsägare	Andel brott utan målsägare
Samtliga brott	1 741 504	153 881	12,7 %
3–7 kapitlet, brottsbalken, Brott mot person	469 850	8 449	7,1 %
Mord och dråp	2 993	22	17,3 %
Misshandel	189 124	465	6,7 %
Vållande till annans död eller kroppsskada	10 584	219	7,1 %
Framkallande av fara	3 840	413	10,5 %
Människorov	4 373	10	11,8 %
Människohandel	433	3	8,9 %
Fridskränkning	8 450	7	12,5 %
Olaga hot, ofredande	234 063	1 807	5,6 %
Övriga brott mot 4 kapitlet	48 614	6 417	10,5 %
Kapitel 5 Ärekränkning	32 723	204	2,7 %
Kapitel 6 Sexualbrott	39 180	48	13,4 %
Kapitel 7 Brott mot familj	5 718	8	3,8 %
8–12 kapitlet, brottsbalken, Brott mot förmögenhet	1 355 659	147 516	3,8 %
Tillgreppsbrott	240 269	7 502	1,3 %

	Antal unika fysiska målsägare	Antal unika juridiska målsägare	Andel brott utan målsägare
Stöldbrott	720 898	94 752	1,2 %
Rån	24 635	1 973	3,7 %
Övrigt 8 kapitel	72 246	9 391	1,7 %
Bedrägeri	320 865	36 949	5,0 %
Övriga brott mot 9 kapitlet	20 976	3 444	22,9 %
Kapitel 10 Förskingring och annan trolöshet	38 785	5 327	12,8 %
Kapitel 11 Brotts mot borgenärer m.m.	68	101	85,8 %
Kapitel 12 Skadegörelsebrott	139 343	36 888	1,1 %
13–15 kapitlet, brottsbalken, Brotts mot allmänheten	24 449	5 946	21,2 %
Kapitel 13 Allmänfarliga brott	8 701	3 946	12,8 %
Kapitel 14 Förfalskningsbrott	8 691	2 089	25,9 %
Kapitel 15 Mened, falskt åtal och annan osann utsaga	7 456	255	20,0 %
16–20 kapitlet, brottsbalken, Brotts mot staten	50 709	1 461	16,7 %
Kapitel 16 Brotts mot allmän ordning	4 397	839	22,3 %
Kapitel 17 Brotts mot allmän verksamhet mm	35 033	619	17,8 %
Kapitel 18 Högmålsbrott	2	1	66,7 %
Kapitel 19 Brotts mot Sveriges säkerhet	4	3	35,5 %
Kapitel 20 Tjänstefel m.m.	12 195	166	9,8 %
Kapitel 22 Landsförräderi m.m.	91	2	12,5 %
Brotts mot specialstraffrättsliga författningar	58 130	8 943	50,3 %
Trafikbrott	45 356	6 877	44,6 %
Vapen- och jaktbrott	2 330	570	45,9 %
Övriga brott mot specialstraffrätten	4 288	411	33,5 %
Överträdelse av kontaktförbud	2 730	4	49,8 %
Tull och smugglingsbrott, narkotika och alkohol	1 013	373	59,1 %
Brotts mot skattebrottslagen m.m.	1 426	348	61,7 %
Bidragsbrott	49	274	31,0 %
Miljöbrott	1 523	1 186	20,3 %
Brotts mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor	42	0	11,6 %

Utgångspunkten i analysen gällande brott mot person vilade på ett antagande om att det alltid ska finnas en målsägare per brott. Tabell 1 ovan visar att detta inte alltid är fallet. I genomsnitt 7 procent av brotten mot person (3–7 kapitlet, brottsbalken) saknar en målsägare. Det beror bland annat på att vissa brott inom brott mot person inte behöver ha en målsägare. Men i närmare analyser av data har det visat sig att bortfallet även har registreringsmässiga orsaker. Det förekommer nämligen ärenden med flera brott där målsägaren endast kopplats till ett av brotten, och där det kan antas att personen är målsägare för samtliga brott i ärendet.

Men även motsatt förhållande har identifierats i data, det vill säga att fler målsägare än vad som är giltigt enligt *Riktlinjer för antalsräkning av brott (RIF0054)* av brott har noterats. Utifrån en genomgång av riktlinjerna har en bedömning gjorts av huruvida en brottstyp bör ha endast *en målsägare* eller om det kan finnas *flera målsägare* på brottet. Till exempel står det nedskrivet att det vid misshandel ska registreras ett brott per målsägare, medan detsamma inte gäller vid exhibitionism. Det är dock oklart om *riktlinjerna* faktiskt följs fullt ut av dem som registrerar brott. Till exempel är det möjligt att flera målsägare registreras på ett och samma brott när det egentligen borde ha registrerats flera brott (ett per målsägare) enligt riktlinjerna. Sammantaget kan vi inte säga om det är rätt antal målsägare eller rätt antal brott.

Fel typ av målsägare på brottet

Vid en analys av tabell 1, kan det även konstateras att det förekommer målsägare där det inte borde göra det, och tvärtom. Det finns många tveksamheter om hur data ska bedömas. Nedan följer en genomgång av brott mot person (3–7 kapitlet, brottsbalken) och några andra exempel som visar svårigheten med att bedöma data.

Brott mot person har 470 000 unika fysiska målsägare och 8 400 unika juridiska målsägare under 2014–2016. Det betyder att 2 procent av alla målsägare vid brott mot person är juridiska målsägare. Dessa juridiska målsägare finns framför allt vid *framkallande av fara* och *hemfridsbrott*, *olaga intrång* samt *olaga tvång* och *avlyssning m.m.* och *dataintrång*. Till viss del gäller det även för *olovlig identitetsanvändning*. Just vid dessa brott är det inte oväntat att det finns juridiska målsägare; exempelvis är det till stor del företag som utsätts för brotten *olaga intrång*, *avlyssning* och *dataintrång*.

En djupare analys av misshandelsbrott visar att juridiska målsägare på dessa brott beror på felregistreringar, där det registreras en målsägare som egentligen är målsägare för ett annat brott i samma ärende, eller så har den utsatta personen misshandlats inom ramen för sin yrkesutövning så att även arbetsgivaren registrerats som målsägare. Det kan även vara ett försäkrings-

bolag som felaktigt registrerats som målsägare.

Det förekommer även juridiska målsägare bland sexualbrotten, vilket är orimligt. Dock kan det noteras att 99,9 procent av alla målsägare inom denna brottskategori är fysiska, vilket stärker antagandet att felet hänger samman med felregistrering.

För brott som inte ingår i kapitel 3–7 blir resultaten ännu mer svårtolkade. Om brott mot borgenär till 86 procent inte har någon målsägare, i vilka fall är det rimligt att det finns målsägare? Vem blir målsägare vid mened, falskt åtal och annan osann utsaga? Kan det finnas fysiska målsägare vid bidragsbrott? Till viss del verkar resultaten vara tveksamma, men de kan också vara korrekta. Utan en djupare insikt i de olika händelserna och situationerna som föranlett brottsanmälan är det dock omöjligt att sluta sig till i vilka fall de angivna målsägartyperna är korrekta eller inte.

Även när man tittar på brottskoder i stället för brottskategorier så som i tabell 1 blir det tydligt att det finns fel i data. Detta exemplifieras i tabell 2 nedan för narkotikabrott och penningtvättsbrott.

Tabell 2: Exempel på brott med fysiska, juridiska eller inga målsägare, 2014–2015.

	Antal fysiska målsägare	Antal juridiska målsägare	Antal brott utan målsägare	Antal brott
Narkotikastrafflagen, innehav	234	302	71 000	72 000
Narkotikastrafflagen, bruk	530	516	98 000	99 000
Penningtvättsbrott	684	202	1 196	1 905
Penningtvättsbrott, grovt brott	208	66	263	488
Penningtvättsförseelse	29	5	13	44

Tabell 2 visar att det finns målsägare på brott där man inte förväntar sig att det ska finnas. Det verkar osannolikt med målsägare på brott såsom narkotikainnehav och narkotikabruk. Även för penningtvättsbrott är det intuitivt svårt att se hur det kan finnas framför allt fysiska målsägare.

Tolkningssvårigheterna kan också ges med några ännu mer detaljerade exempel: Om en elev tar med sig en kniv till skolan och begår brott mot knivlagen, är det skolan eller staten som är målsägare? Om någon arrenderar jaktmark och någon begår ett brott mot jaktlagen på den marken, vem är då målsägare? Om någon dumpar miljöfarligt avfall på en privatpersons tomt? Listan på exempel kan göras lång och visar svårigheterna med att enkelt bestämma vilka brott som ska ha vilken sorts målsägare, framför allt under förutsättningen att produktionen av statistiken ska kunna ske automatiserat, utan genomläsning av enskilda ärenden.

Hantering av felkällor – olika vägval

Håller data tillräcklig kvalitet?

Analysen av data visar på en del osäkerheter. Exempelvis förväxlas målsägare som är juridiska personer med andra aktörer. Det finns också uppenbara fel i antal målsägare, att en sådan saknas eller att det finns för många, liksom att juridiska målsägare är kopplade till brott där de inte borde förekomma. I något fall är det tveksamt om det ska finnas fysiska målsägare. På flera brott saknas det dessutom en andel av målsägare som rimligtvis borde finnas.

Vid djupare analyser och kontroller av ett urval av brott har vi kunnat konstatera att många brister som identifierats beror på *felregistrering*, bland annat att målsägare inte kopplas till samtliga brott som de tillhör.

Överlag är det bättre kvalitet på data om fysiska målsägare än på data om juridiska målsägare. Det är också enklare att bedöma brott som riktar sig mot enskilda personer än andra typer av brott, exempelvis miljöbrott.

Som framgår ovan har den granskning av datakvaliteten som projektet genomfört visat att förutsättningarna för att ta fram statistik avseende målsägare inte är så goda. Vid analyser av dataunderlaget har det framkommit att data behöver rättas innan statistiktabellerna kan tas fram. Att data inte är genomgående korrekta blir tydligt när man tittar på enskilda brott. Till exempel saknas det målsägare där man förväntar sig att det ska finnas, eller så finns det målsägare på brott där det är svårt att tro att de ska finnas. Vid närmare analyser av enskilda ärenden har det visat sig att det är fel på data i flera fall.

För att kunna rätta data krävs det att det finns ett **facit** på hur det borde se ut om data vore korrekta. Detta facit är mycket svårt att ta fram. Inom den juridiska doktrinen förs inga generella resonemang om vilka brott som ska ha målsägare eller inte. Det krävs brottspecifik juridisk kunskap om varje enskilt brott för att avgöra om det ska eller kan finnas en målsägare, eller om det tvärtom inte får finnas. Som exempel på detta har vi genom åklagare

fått veta att det vid inbrott och stöldbrott är försäkringstagaren som registreras som målsägare. För stöldbrott skulle statistiken alltså avspegla vilka som står på försäkringen, snarare än de brottsutsatta.

Därtill kommer frågan om det kan finnas både fysiska och juridiska målsägare. Vid brott som riktas mot personer (till exempel misshandel eller sexualbrott) verkar det rimligt att utgå ifrån att målsägarna är fysiska personer. När juridiska personer registrerats på dessa brott har det visat sig vara felregistreringar, men det är svårt att bevisa generellt, annat än genom rimlighetsbedömningar.

Att enskilda företag är fysiska personer betyder att brott som riktas mot företag kan drabba såväl fysiska som juridiska personer. Det innebär att det närmast är uteslutet att brott endast kan begås mot juridiska personer, det vill säga om man inte genom sakkunskap om det enskilda brottet kan säkerställa att det endast kan begås mot stora företag/organisationer och aldrig kan begås mot vare sig enskilda företag eller personer.

Ett beslutat vägval: Begränsad population för tillförlitlig målsägarstatistik

Som framkommit i diskussionen ovan, har projektet stött på en del problem med tillförlitlighet i de data som ligger till grund för målsägarstatistiken. Detta har gjort att statistiken har fått avgränsas till brottstyper för vilka det anses att det enkelt går att bedöma vem som är målsägare, så att kvaliteten därmed kan bedömas bli tillräckligt bra.

Projektet har därför i samråd med juridisk expertis på Brå lagt fram ett förslag om att begränsa populationen till fysiska personer och specifika brottstyper, så att det går att ta fram tillförlitliga statistiktabeller. Förslaget har presenterats på ett internt seminarium med alternativa scenarier, som sedan legat till grund för den fortsatta statistikutvecklingen. Förslaget beskrivs nedan.

Flertalet brott mot person (kap. 3–7) samt vissa andra brott som bedöms ha skett i kontakt med målsägaren.

Projektets förordade lösning går ut på att enbart välja de brott som har skett i kontakt med målsägaren. Dessutom begränsas målpopulationen till endast fysiska personer. Målet med denna begränsade population är att nå de brott som enbart är riktade mot ”riktiga” personer och som rimligtvis har en målsägare.

De brott som ingår i urvalet (målpopulationen) är således samtliga brott i brottsbalken **kapitel 3–6**, med följande undantag:

- Mord, dråp, misshandel med dödlig utgång samt vållande till annans död (både försök och fullbordat)

- Fullbordat mord och dråp tas inte med eftersom kvaliteten i data är låg och påverkat av överrapportering. Av den anledningen gör det en särskild analys inom ramen för den officiella statistiken för att identifiera och redovisa konstaterad fall av dödligt våld. Om personen avled, är denne *inte* målsägare. I stället är eventuella anhöriga målsägare, och då har målsägarna en annan karaktär än för övriga brott mot person.
- Försök till mord är föremål för fortsatt kvalitetsanalys då det är en brottstyp som har en stark koppling till fullbordat mord. Eftersom kvaliteten fortfarande är osäker har vi utslutit den i målpopulationen för närvarande. Om kvaliteten visar – efter en grundlig analys – att den håller, kommer vi att inkludera brottstypen i målpopulationen.
- Framkallande av fara
 - Framkallande av fara avser att utsätta en eller flera personer för livsfara eller för fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom. Ofta är kretsen av personer som skulle kunna få målsägarstatus inte helt enkel att fastställa. Eftersom brottet är svårbedömt har vi valt att inte inkludera framkallande av fara för annan i målsägarstatistiken för tillfället.
- Hemfridsbrott, olaga intrång
 - Brottskoden täcker både situationen att någon tränger in sig i någon annans bostad och situationen att någon tränger in eller obehörigen kvarstannar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg eller på upplagsplats. Det kan alltså i många fall vara juridiska personer som är brottsutsatta. Av det skälet väljer vi att inte inkludera dessa brott, så länge de omfattas av en gemensam brottskod.
- Dataintrång
 - Dataintrång torde i stor utsträckning avse företag och myndigheter. Det kan vara svårt att slå fast vem som är målsägare vid denna typ av brott, och därför är det mycket svårt att göra en bedömning av datakvaliteten. Av den anledningen ingår brottstypen inte i statistiken.
- Olaga tvång och avlyssning m.m. (t.o.m. 2017)
 - Eftersom de då var samlade i en brottskod.
- Olovlig avlyssning m.m. (fr.o.m. 2018)
 - Det kan vara svårt att slå fast vem som är målsägare vid denna typ av brott, och därför är det mycket svårt att göra en bedömning av datakvaliteten. Brottsypen ingår av det skälet inte i statistiken.

- Koppleri
 - Det är svårt att fastställa vem som är målsägare vid detta brott, samhället eller den enskilda sexarbetaren, och brottstypen ingår därför inte i statistiken .
- Köp av sexuell tjänst
 - Med lagrummet avser man snarare att skydda *sedligheten* i samhället än den enskilda sexarbetaren. Det betyder att det troligtvis inte finns någon målsägare, och brottstypen ingår därför inte i statistiken.
- Kontakt med barn under 15 år i sexuellt syfte
 - Med straffbestämmelsen vill man stävja att en sexuell kontakt mellan en vuxen och ett barn äger rum. Straffbestämmelsen straffbelägger dock enbart själva försöket att få till stånd en sådan kontakt. Någon kränkning av barnets sexuella integritet har alltså inte uppstått när det är aktuellt att tillämpa denna bestämmelse. Det finns alltså ingen målsägare, och brottstypen är därmed inte inkluderad i statistiken.

Brott under kapitel 7 (Om brott mot familj) i brottsbalken har valts bort, eftersom de flesta av dessa brott är mycket ovanliga, och det är dessutom svårt att bedöma om det kan finnas en målsägare för brotten. Endast vid brottet egenmäktighet med barn, som är något vanligare, är det rimligt att det finns målsägare registrerad. Däremot är det mycket oklart vem som är målsägare (barnet eller föräldern) i dessa fall.

Därtill ingår ett antal brottstyper ur brottsbalken för vilka det har bedömts att brottet skett genom kontakt mellan personer, och i vilka målsägaren är en fysisk person.

I kapitel 8:

- Rån mot privatperson
- Stöld i form av fickstöld och väskryckning

I kapitel 16:

- Olaga diskriminering

I kapitel 17:

- Våld mot tjänsteman
- Hot mot tjänsteman
- Förgripelse mot tjänsteman

Ur de specialstraffrättsliga författningarna, ingår följande i målpopulationen:

- Överträdelse av kontaktförbud

- Brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor

För- och nackdelar med den begränsade målpopulationen

Nedan listas för- och nackdelar med att ha en begränsad målpopulation:

Det tänkta syftet/ändamålet med denna målpopulation:

- Att inkludera målsägare vid brott som är riktade direkt mot ”riktiga” personer

Fördelar för antagen relevans:

- Många integritetskränkande brott som ligger i allmänintresset är med.
- Endast relevanta brott ingår.
- Brotten i målpopulationen är generellt inte riktade mot företag, vilket betyder att målpopulationen inte bör omfatta sådana fysiska personer som är enskilda företag, utan endast privatpersoner.
- En liknande målpopulation finns i den danska statistiken över målsägare, vilket underlättar internationella jämförelser.

Nackdelar för antagen relevans:

- Det saknas vissa integritetskränkande brott, till exempel inbrott och många andra typer av stöld.

Fördel för tillförlitligheten:

- Målpopulationen har diskuterats utifrån perspektivet om det är juridiskt tillförlitligt, dvs. om det är givet, att det finns målsägare och att dessa rimligtvis ska vara fysiska. Det är också utan tveksamheter klart vem som är målsägare. Detta gör att rätt person bedöms ha registrerats. Den lilla andelen juridiska målsägare som har setts i data försvinner genom att juridiska personer inte tas med i målpopulationen.

Tabell 3 visar hur stor andel av de unika målsägare (både fysiska och juridiska) i datamaterialet som ingår i statistiken över målsägare för brott som riktats mot person.

Tabell 3 Andel av unika målsägare i datamaterialet som ingår i statistiken, 2014–2020.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Procentandel valda målsägare	21 %	22 %	23 %	23 %	22 %	22 %	23 %
Ingår ej i målpopulationen – fysiska	72 %	72 %	71 %	71 %	72 %	72 %	71 %
Ingår ej i målpopulationen – juridiska	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %	6 %

Av tabell 3 ovan framgår det att knappt 23 procent av samtliga registrerade målsägare kommer att utgöra grund till nya statistiktavlor över målsägare vid brottanmälan. En stor del av de fysiska målsägarna har valts bort, eftersom de inte är målsägare för brott som ingår i målpopulationen. Att materialet utgör en så pass liten andel av samtliga målsägare beror på att målsägare för volymmässigt stora brottskategorier såsom stöldbrott, bedrägerier och skadegörelsebrott inte ingår i statistiken.

Hantering av brott mot person som saknar målsägare eller har flera målsägare

Även när populationen avgränsas till fysiska personer och ett urval brott mot person förekommer det nämnda problemet med att det saknas målsägare för brotten eller att det registreras flera målsägare på samma brott. Med utgångspunkt i antagandet att det ska finnas en, och i de flesta fall endast en, målsägare per brott mot person, har projektet beslutat att hantera dessa situationer datatekniskt med hjälp av imputering i det förstnämnda fallet och rensning i det andra. Tillvägagångssättet beskrivs närmare i den tekniska beskrivningen nedan, tillsammans med hantering av andra felkällor såsom fel i personnummer, fel i datum eller förmodade felkodningar av brott.

Teknisk beskrivning

Ändamål

Målsägarstatistikens ändamål är att bidra till ökad kunskap om så kallade målsägare, det vill säga de personer som kommer i kontakt med rättsväsendet på grund av att de utsatts för händelser som anmälts som brott till rättsväsendets instanser. Statistikens ändamål är även att generellt förstärka brottsofferperspektivet.

Övergripande frågeställningar som statistiken kan besvara

Det har visat sig att användarnas största behov när det gäller statistik om fysiska målsägare är uppgifter om *antal totalt* och uppgifter om målsägarnas *kön* och *ålder*. Även kopplingen mellan brott och målsägare identifierades som viktig.

De frågeställningar som statistiken i ett första steg ska kunna besvara är därför följande:

- Hur *många personer* har kommit i kontakt med rättsväsendet i egenskap av fysiska målsägare till ett brott som har anmälts, där brottet var direkt riktat mot den brottsutsatta?
- Hur många av dessa personer är *män* och *kvinnor*, och hur gamla är de?
- Vilka brott är de målsägare för?
- Hur många *brott* av samma slag har målsägarna utsatts för?
- Hur har utvecklingen över antal målsägare varit över åren?

Statistikens innehåll

Statistiken redovisar antal fysiska målsägare i samband med brottsanmälan för brott som registrerades 2014–2020, uppdelat på de brott som ingår i målpopulationen och på personernas ålder och kön samt antal brott som de registrerats för.

Statistiktabellerna bygger på de utvalda brottstyperna, se nedan under

Redovisningsgrupper.

Objekt och population

Målpopulationen för statistiken är samtliga fysiska målsägare för de utvalda brotten under referensåret. Observationspopulationen är samtliga fysiska målsägare som har registrerats för brott med de brottskoder som har valts ut, där brottet har registrerats under referensåret.

Målobjekt i statistiken är målsägare som kommit i kontakt med rättsväsendet. Observationsobjekt är målsägare som har registrerats på brott som har registrerats av polis eller åklagare.

Variabler

De grundläggande målvariablerna för *målsägare* som är kopplade till brotten är följande:

- Kön
- Ålder
- Typ av brott

Här nedan följer en lista över de observationsvariabler som används för att ta fram statistiktabellerna.

Kön

Det är det juridiska könet som registreras. Det sätts automatiskt när ett personnummer anges.

Ålder

Variabeln *ålder* beräknas utifrån *födelsedatum* och *tidpunkt* för brottet.

Födelsedatumet tas från data enligt följande prioriteringsordning:

- i första hand från *personnummer*
- i andra hand från *samordningsnummer*
- i tredje hand från *födelsedatum*.

Brottstidpunkten tas från data enligt följande prioriteringsordning:

- i första hand från variabeln *Brottstid_exakt*
- i andra hand från variabeln *Brottstid_from*
- i tredje hand från variabeln *Brottstid_tom*
- i sista hand från första *registreringstid* för brottet, variabeln *brott_regtid*. (Se tabell 11 längre ner för beskrivning av variablerna.)

En person kan vara målsägare för flera brott som registrerats under ett år, oavsett när själva brotten inträffade. Det kan vara för brott som målsägaren blivit utsatt för under innevarande år eller för brott som skett flera år tidigare. Därför kan en och samma målsägare ha flera olika åldrar i datamaterialet. När antalet unika målsägare ska redovisas kan målsägaren

dock bara förekomma med en ålder i statistiktabellerna. Eftersom det finns några målsägare som registrerats med olika ålder under ett och samma år, behövs då en metod för att välja ålder. Vi har valt att slumpa åldern, eftersom det bedöms ge minst skevhet i resultaten.

Typ av brott

Typ av brott avgörs genom observationsvariabeln *brottskod*, som finns för alla förekomster av målsägare.

Kön och ålder enligt en given brottskod stämmer dock inte alltid överens med uppgifterna om målsägarens kön och ålder. Denna skillnad framgår inte i statistiktabellerna, eftersom endast informationen om brottet tas från brottskoderna, medan uppgifterna om ålder och kön tas från målsägarnas personuppgifter.

Kvaliteten på brottskoder om relationer för 2019

Ur ett målsägarperspektiv innebar den årliga revideringen av brottskoder under 2019 en viktig ändring: Några brottstyper delades då upp efter bekantskapsgrad:

- Är eller har varit närstående genom parrelation
- Är eller har varit närstående genom släktskap/familj
- Är eller har varit bekanta genom annan slags relation
- Obekanta

Eftersom relationen mellan målsägaren och gärningspersonen är en typ av information som har efterfrågats, har vi undersökt kodningen av tre brott med den ovan beskrivna uppdelningen. För helåret 2019 undersöktes misshandel, grov fridskränkning och våldtäkt sammanslaget, genom ett slumpmässigt urval av 200 ärenden för varje relationstyp. Det kontrollerades om polisens fritext stämde överens med brottskoden.

En översikt över relationerna visar att ”parrelation” och ”obekant” i sig höll god kvalitet, men däremot inte ”familjrelation”, som innehöll en mycket stor andel av brott som borde ha kodats som parrelation. Inte heller ”annan bekantskap” gav någon pålitlig bild.

Vad innebär då detta? Eftersom parrelationer finns korrekt kodade under ”parrelation”, men även felaktigt kodade under ”familjrelation”, är gränsdragningen dem emellan inte klar. Dessutom går det inte att tolka resultaten från ”annan bekantskap”. Den sammantagna bilden visar att kvaliteten inte räcker till den efterfrågade uppdelningen.

Vi har därför beslutat att än så länge inte dela upp relationerna i ”par”, ”familj”, ”annan” och ”obekant”, utan bara dela upp dem i *bekant* respektive *obekant*. Det betyder att man slår ihop ”par”, ”familj” och ”annan bekantskap” till ”bekant”. Emellertid visar resultaten ovan att det finns några få fall där det även finns en sammanblandning mellan bekant

och obekant, enligt denna definition, men det är så få fall att vi bedömer det som godtagbart.

Statistiska mått

I statistiken över målsägare redovisas totalsummor av storheter med *antal* som vanligaste typ (det förekommer i alla statistiktabeller förutom statistiktabel 3).

Statistiktabel 3 visar antal personer per 100 000 i befolkningen. Befolkningsuppgifterna kommer från Statistiska centralbyråns (SCB:s) befolkningsstatistik där uppgiften om medelfolkmängd har använts. Antalet målsägare i den specifika ålders- och köngruppen jämförs då med motsvarande ålders- och köngrupp i befolkningen. Antal personer per 100 000 i befolkningen räknas ut på följande sätt:

$$\text{Tabellcell} = \frac{\text{Antal målsägande för den brottstypen i den ålders- och köngruppen}}{\text{Antal personer i befolkningen i den ålders- och köngruppen}} \times 100\,000$$

För varje rad som står för en brottstyp i statistiktabeln finns en person endast med en gång. Samma person skulle kunna förekomma på en annan rad, om personen har blivit utsatt för olika brott. Det innebär att om en person har utsatts för två misshandelsbrott, varav det ena var av en bekant och det andra var av en obekant, så förekommer personen en gång på raden för misshandel av bekant, och en gång på raden för misshandel av obekant, men ändå endast en gång på summeringsraden för misshandel totalt.

Som beskrivits ovan väljs åldern slumpmässigt för de målsägare som finns registrerade flera gånger under samma år, men med olika åldrar. Det kan i vissa fall leda till att en person räknas in i en åldersgrupp för summeringen och i en annan åldersgrupp i en specifik undergrupp.

Steget före tabellframtagningen är att skapa data som innehåller all väsentlig information som ligger till grund för statistiktablerna. Om det visar sig att en person förekommer flera gånger för en rad väljs en förekomst slumpmässigt. I exemplet med misshandel som beskrevs i början av detta avsnitt kan det se ut som följer:

Tabell 4 Exempel på en person med flera förekomster i data.

Brott	Kön	Ålder	Antal brott målsägaren blivit utsatt för
Misshandel, bekant med offret	Man	25	1
Misshandel, obekant med offret	Man	26	1
Misshandel inkl. grov, ej med dödlig utgång (5, 6 §)	Man	25	2

I exemplet i tabell 4 har alltså en man blivit målsägare för misshandel vid två tillfällen under referensåret. De två brotten skedde vid olika tillfällen och begicks av olika personer (där det framgår att den ena var bekant och den andra obekant). Målsägaren ska därför ingå på tre olika rader i statistiktabellerna: en rad för varje specifikt brott och på den sammanfattande raden om misshandel. För den sammanfattande raden har det slumpats fram vilken av de två åldrarna som ska anges.

Från ovan beskrivna grunddata tas samtliga statistiktabeller fram: statistiktabeller om antalet målsägare per åldersgrupp, tabeller om antalet målsägare per åldersgrupp och kön, tabeller om antalet målsägare uppdelade på antal brott de utsatts för osv.

Redovisningsgrupper

Statistiken över målsägare redovisas i huvudsak grupperad enligt nedan:

Brottskategorier: Målsägarna redovisas i en indelning som omfattar nio kategorier av brott. De förutbestämda nio brottskategorierna är följande:

- Utvalda brott mot liv och hälsa
- Utvalda brott mot frihet och frid
- Ärekränkning
- Utvalda sexualbrott
- Utvalda stöldbrott och personrån
- Olaga diskriminering
- Våld och hot m.m. mot tjänsteman
- Överträdelse av kontaktförbud
- Lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor

Brottstyper: I statistiktabellerna redovisas målsägarna enligt förbestämda brottskataloger, där de nio brottskategorierna detaljeras i cirka 60 brottstyper. Dessa brottskategorier och brottstyper kombineras med åldersgrupp och kön.

Exakt vilka brottskoder som används, och hur de har grupperats för de olika raderna i statistiktabellerna, framgår i bilaga 1 *Brottskoder i statistiktabellerna*.

Ålder: Målsägarna redovisas efter 0–6 år, 7–14 år, 15–17 år, 18–24 år, 25–34 år, 35–44 år, 45–54 år, 55–64 år och 65 år eller äldre. Åldersgrupperna

för barn motsvarar indelningarna som finns i vissa brottskoder. Gruppen 18–24 år har valts utifrån att det är en grupp där det finns ett relativt högt antal målsägare. Därefter är personerna indelade i tioårsklasser, förutom åldersgruppen 65 år och äldre. Anledningen till att inte dela på dem är att det är ytterst få bland de äldre som har registrerats som målsägare.

Kön: Målsägarna redovisas efter kvinna respektive man.

Referenstid

Statistiken redovisas helårsvis. Referenstiden är 1 januari–31 december för redovisningsåret, baserat på registreringsdatumet för de anmälda brotten. Att registreringsdatumet för brottet har valts beror på att det inte finns något registreringsdatum för målsägarna. Genom att välja registreringsdatumet i stället för brottstidpunkt riskerar man att inte missa några målsägare för brott som anmälts långt efter händelsen.

Tillförlitlighet

Frågan som ställs här är huruvida målsägardata i den begränsade målpopulationen som vi använder till statistikframställningen är tillförlitlig. För att svara på denna fråga följer nedan en sammanfattning av de kvarstående osäkerhetskällorna i data, efter bearbetning. Därefter följer en mer detaljerad beskrivning av alla statistikens komponenter och hur olika problem i data har hanterats.

Sammanfattning av osäkerhetskällorna

Så som nämndes tidigare i ramverket är ramtäckningen ett stort problem, exempelvis att det ibland saknas målsägare där de ska finnas eller tvärtom. I vilken grad problemet med ramtäckningen har lösts efter att alla bearbetningarna har gjorts framgår av tabell 5.

Tabellen, som bygger på antal brott, visar att korrekt antal målsägare (i huvudsak ett brott – en målsägare) finns kopplat till minst 94 procent av brotten under alla åren 2014–2020. På motsvarande sätt var andelen brott där fel antal målsägare (i huvudsak ett brott – ingen eller flera målsägare) är kopplat till brotten högst 6 procent under perioden.

Tabell 5 Samtliga brott baserat på slutgiltiga data, uppdelat på om det är korrekt antal målsägare eller ej, 2014–2020.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Inget fel	289 439	94 %	29 5330	94 %	308 669	94 %	315 649	94 %	312 248	94 %	312 459	94 %	304 515	94 %
<i>Ett brott – en målsägare</i>	280 747	91 %	285 956	91 %	299 588	91 %	307 624	92 %	303 684	91 %	305 413	92 %	298 149	92 %
<i>Ett brott – ingen målsägare</i>	805	0 %	797	0 %	1 010	0 %	372	0 %	943	0 %	495	0 %	513	0 %
<i>Ett brott – flera målsägare</i>	7 887	3 %	8 577	3 %	8 071	2 %	7 653	2 %	7 621	2 %	6 551	2 %	5 853	2 %
Potentiellt fel antal målsägare per brott	18 694	6 %	18 215	6 %	18 852	6 %	19 836	6 %	20 916	6 %	18 858	6 %	19 930	6 %
<i>Målsägare saknas</i>	8 258	3 %	7 792	2 %	7 623	2 %	9 581	3 %	11 511	3 %	9 671	3 %	10 043	3 %
<i>För många målsägare (potentiellt fel)</i>	10 436	3 %	10 423	3 %	11 229	3 %	10 255	3 %	9 405	3 %	9 187	3 %	9 887	3 %

När det är för många målsägare per brott är det inte helt enkelt att avgöra om det är korrekt antal brott men för många målsägare, eller korrekt antal målsägare men för få brott registrerade. Det är högst troligt att det för en andel av dessa 3 procent av brotten är korrekt antal målsägare och för få brott som gäller. Det går dock inte att ange en exakt siffra för felet, men analyser av data talar för att det är en vanlig förklaring.

Andelen brott där det saknas målsägare är ett mer exakt angivet fel. Det kan avspegla verkligheten att det saknas målsägare vid registreringstillfället, men det kan också bero på att man vid registreringen missat att koppla alla målsägare till brotten.

I avsnittet Ramtäckning nedan, redovisas hur ramtäckningen såg ut i data före bearbetning (tabell 6). Jämförelser mellan tabell 5 och tabell 6 visar att ramtäckningen har påverkats positivt av de bearbetningar som har gjorts och som beskrivs i de efterkommande avsnitten.

Utöver problemet med ramtäckningen föreligger även andra osäkerhetskällor, såsom felregistreringar i bland annat brottskoderna som används för brottsindelningar och tidsvariablerna som används för att räkna ut ålder på målsägarna. Dessa beskrivs i avsnittet Mätning.

Sammanfattningsvis visar det sig alltså att minst 94 procent av brotten har rätt antal målsägare kopplade till sig. Sedan finns det – liksom i all statistik – en osäkerhet i data som inte går att åtgärda och inte heller går att kvantifiera exakt.

Målpopulation

Statistiken bygger på registerdata som inkommer till Brå från polisens system RAR och DurTvå, samt från systemet Cåbra, som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten använder. Information från Tullen har fram till nu inte varit RIF-anpassad, och innehåller således inga uppgifter om målsägare. Detta påverkar dock inte tillförlitligheten, eftersom Tullen inte hanterar brott av de slag som ingår i målpopulationen. Så kallade ”stora ärenden”, det vill säga ärenden innehållande ett mycket stort antal brott, hanteras ibland utanför systemen, vilket potentiellt kan påverka både antalet registrerade brott och antalet registrerade målsägare.

Data som skickas till Brå utgår ifrån objektet *brott*, där varje enskilt brott har en unik brottsidentitet. Det är till detta brott som all relevant information om brottet kopplas, däribland målsägare. En målsägare är alltså bara en av flera informationspunkter som kopplas till brottet. Andra informationspunkter är till exempel brottskoden och registreringstidspunkten för brottet. För målsägarna finns ingen sådan information, utan endast personuppgifter.

Ramtäckning

En viktig *felkälla* som har beskrivits ovan avser huruvida det finns fel antal målsägare på brotten, det vill säga att antalet är antingen för *stort* eller för *litet*.

Med juridiskt stöd har vi gått igenom de utvalda brottskoderna och identifierat de brottskoder där det måste finnas minst en målsägare registrerad, och de brottskoder där det inte nödvändigtvis behöver finnas en målsägare registrerad. Vi har exempelvis bedömt att det vid misshandel *alltid måste finnas en målsägare*, att det vid olovlig diskriminering *kan finnas målsägare*, och att det vid samlag med syskon *inte finns någon målsägare*, vilket betyder att staten är målsägare.

Vi har dessutom gått igenom dokumentet *Riktlinjer för antalsräkning av brott (RIF0054)* och därifrån härlett huruvida det endast bör finnas *en målsägare* eller om det kan finnas *flera målsägare för ett brott*. Till exempel står det nedskrivet att det vid misshandel ska registreras ett brott per målsägare, medan detsamma inte gäller vid exhibitionism. Det betyder att ett misshandelsbrott endast borde ha en målsägare, medan det kan finnas flera registrerade målsägare vid exhibitionism. Det verkar däremot som att *antalsräkningsprinciperna* inte följs fullt vid registreringen av brott. Det förekommer att fler än en målsägare registreras på ett brott när det enligt principerna i stället borde ha varit fler brott som registreras. Med detta menas att det kan ha registrerats för få brott, och inte för många målsägare. Detta skulle däremot inte vara ett ramtäckningsfel som behöver åtgärdas.

Sammanfattningsvis finns det alltså två ramtäckningsfel som behöver åtgärdas:

1. För många målsägare enligt antalsräkningsprincipen (potentiellt övertäckningsfel)
2. Avsaknad av målsägare på brott där det borde finnas målsägare (undertäckningsfel)

Resultaten av indelningen av brottskoderna har jämförts med datamaterialet. Resultatet visas i tabell 6 nedan.

Tabell 6 Antal och andel brott, baserade på data före bearbetning, uppdelat på om det är korrekt antal målsägare eller ej, 2014–2019.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Inget fel	283 619	92 %	289 424	92 %	301 918	92 %	307 534	92 %	303 151	91 %	305 964	92 %	298 289	92 %
Ett brott – en målsägare	273 803	89 %	278 753	89 %	291 513	89 %	298 138	89 %	293 407	88 %	297 875	90 %	291 265	90 %
Ett brott – ingen målsägare	805	0 %	797	0 %	1010	0 %	372	0 %	943	0 %	495	0 %	513	0 %
Ett brott – flera målsägare	9 011	3 %	9 874	3 %	9 395	3 %	9 024	3 %	8 801	3 %	7 594	2 %	6 511	2 %
Potentiellt fel antal målsägare per brott	24 759	8 %	24 346	8 %	25 852	8 %	28 250	8 %	30 347	9 %	25 686	8 %	26 481	8 %
Målsägare saknas	11 403	4 %	10 733	3 %	10 614	3 %	14 378	4 %	18 883	6 %	14 520	4 %	14 630	5 %
För många målsägare (potentiellt fel)	13 356	4 %	13 613	4 %	15 238	5 %	13 872	4 %	11 464	3 %	11 166	3 %	11 851	4 %

Som tabellerna visar är drygt 90 procent av de utvalda brottskoderna korrekta, vad gäller antalet målsägare. Det är alltså en andel på knappt 10 procent där det föreligger ett potentiellt ramtäckningsfel som behöver hanteras.

De brott för vilka antalet målsägare är korrekt, är till största del fall där det ska vara *en målsägare per brott*, och detta gäller 89 procent av data. Därtill kommer cirka 3 procent där det är korrekt enligt antalsräkningsprinciperna att det finns flera målsägare på ett brott. Brottsstypen kan vara olaga hot och ofredande mot grupp, eller olaga diskriminering. Det finns även en mycket liten andel som inte alltid behöver ha någon målsägare. Exempel är olaga diskriminering, överträdelse av kontaktförbud och förbud mot kvinnlig könsstympning.

Dessvärre finns även brott med brister i uppgiften om antal målsägare. Brott utan en målsägare, trots att det måste finnas, utgör 4 procent av alla brott. Det är alltså en undertäckning. I vissa fall kan det bero på att målsägaren inte är känd för polisen. Typexemplet är ett slagsmål utomhus, där endast vittnen är kvar när polisen anländer, och vittnena inte kan ange uppgifter om målsägaren. En annan möjlighet är att målsägaren saknas för det specifika brottet, men att det skulle gå att härleda från andra brott i samma ärende vem målsägaren är.

De vanligaste brottskoderna när det *saknas en målsägare* är i stort sett samma för alla år under perioden. För 2020 var det följande:

- Misshandel, ej grov, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation, inomhus (9365)
- Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, obekant med offret, utomhus (0357)
- Olaga hot, ej internetrelaterat, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation (9440)
- Olovlig identitetsanvändning mot man, 18 år eller äldre (0483)
- Olovlig identitetsanvändning mot kvinna, 18 år eller äldre (0482)
- Ofredande, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation (9456)

Brotten riktar sig alltså i stor utsträckning mot kvinnor.

De brott som ingår i målpopulationen har valts utifrån perspektivet att de är riktade mot personer, och därmed är skyddsobjektet med några undantag alltid en person, vilket betyder att det ska registreras ett brott per person. Datamaterialet innehåller dock cirka 4 procent brott där det är tveksamt om det är korrekt att fler än en målsägare har registrerats.

För 2020 var detta de vanligaste brottskoderna vid för många målsägare:

- Hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman (1705)
- Olaga hot, ej internetrelaterat, mot man 18 år eller äldre, obekanta

- (9447)
- Vållande till kroppsskada eller sjukdom i samband med trafikolycka (0399)
- Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, obekant med offret, utomhus (0357)
- Ofredande, mot kvinna 18 år eller äldre, obekanta (9459)
- Olaga hot, mot pojke under 18 år, ej internetrelaterat (0453)

Mätning

Statistiken bygger på administrativa uppgifter som levereras elektroniskt till Brå. Flera av de centrala uppgifterna, exempelvis uppgifter om brott, registreras in med hjälp av bestämda klassifikationssystem. Mätfel uppstår främst i statistiken om de är felspecificerade vid inmatningen.

Bland annat finns det risk för mätfel för brottskoderna. Dessa anger information om brottet och används i statistiken som underlag för att dela in brottstyper. I kvalitetsstudien *Användningen av brottskoder*⁸ framkommer det att omkring 12 procent av alla brott kodas med fel brottskod. Denna osäkerhet i data påverkar också målsägarstatistiken som bygger på brottskoder. Att denna risk finns blir tydligt genom att man kan jämföra uppgifterna om kön och ålder, som finns angivna i vissa brottskoder, med uppgifterna om kön och ålder för målsägaren. Tabell 7 nedan visar hur stor skillnaden är i de obearbetade data. Vissa brottskodsuppgifter rättas, se senare avsnitt, eftersom det behövs för statistiktablerna, medan andra uppgifter inte behöver rättas, eftersom de inte syns i statistiktablerna.

Tabell 7 Jämförelse mellan uppgifter om ålder och kön hos målsägare respektive i brottskoderna, 2014–2020 – före bearbetning av data.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Andel fel ålder	2 %	2 %	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %
Andel fel kön	2 %	2 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %

En annan uppgift som registreras och därmed skulle kunna leda till mätfel är felaktigt angivna personuppgifter. Personnummer respektive samordningsnummer och kön stämmer alltid överens, det vill säga det förekommer inte att könet enligt personnumret är av visst slag och det registrerade könet för målsägaren är det motsatta. Personnumrets sista kontrollsiffra är enligt analys i samtliga fall korrekt, vilket betyder att det är hög kvalitet på personnumren.

Personnummer är inte uppbyggda så att det går att kontrollera om

⁸En kvalitetsstudie som är publicerad på Brås webbplats www.bra.se.

århundradet är korrekt angivet, det vill säga om det är rätt att årtalets två första siffror är ”19” eller ”20”. Andelen saknade åldrar beror därför till viss del på att åldern blir orimlig, eftersom fel århundrade anges. Vissa rättningar har därför gjorts för att århundradet ska stämma. Rättningarna leder inte till de sanna personnumren, som för oss trots allt är okända, men till att massan av personnummer i sin helhet troligtvis är mer korrekt. Det rättningar som har gjorts är följande:

- Alla personnummer med mindre än tio tecken ändras till *Okänt*.
- Om personnumret är elva tecken långt och börjar med 9, ändras det till 19, genom tillägg av 1 som första siffra.
- Om personnumret är elva tecken långt och börjar med någon annan siffra än 9, ändras det till *Okänt*.
- Om personnumret är tolv tecken långt och börjar på 10, ändras det till 19.
- Om personnumret är tolv tecken långt men inte börjar på 19, 20 eller 10, ändras det till *Okänt*.

Det är inte många personnummer per år som har behövt rättas.

Tabell 8 Antal personnummer som har rättats, 2014–2020.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal personnummer som har rättats	216	230	265	193	48	0	0

En mycket liten andel har endast födelsedatum och kön angivna, och där finns det inget sätt att kontrollera uppgifterna systematiskt och små möjligheter att rätta dem. Tabell 9 nedan visar hur stor andel som saknar uppgifter som gör att personerna kan identifieras som unika genom sitt personnummer, samordningsnummer eller ett så kallat Cåbra-ID (specifikt för Åklagarmyndighetens system). Bland dessa icke-unika personer har det under datahanteringens gång upptäckts att vissa kvinnor av misstag kodats som män. Totalt sett är det en mycket liten grupp, som statistiskt inte spelar någon roll.

Tabell 9 Procentandel fysiska målsägare som inte går att identifiera som unika personer, 2014–2020.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Andel personer utan personnummer/samordningsnummer eller Cåbra-ID ⁹	0,9 %	1,0 %	1,0 %	0,8 %	0,6 %	0,7 %	0,7 %

Det är viktigt att det är bra kvalitet på personnummer eller motsvarande, eftersom det är genom dessa uppgifter som det går att ta fram unika personer. Det går inte att upptäcka att det är samma person som är målsägare för flera brott om det endast finns födelsedatum för målsägaren.

Några hundra organisationsnummer börjar på 19, vilket indikerar att det i själva verket kan vara ett personnummer. Namnen på dessa visar att det i många fall rör sig om antagligen enskilda firmor eller dödsbon. Bortfallet, om det faktiskt gäller fysiska personer som då inte ingår i målpopulationen, bedöms vara försvinnande litet.

Tidsangivelser såsom registreringstidpunkten och brottstidpunkten skulle kunna vara felaktiga och påverka om de aktuella brotten bör ingå för året samt påverka beräkningen av ålder. Detta är tyvärr omöjligt att kontrollera, eftersom vi inte har några uppgifter att jämföra med. Kritiskt är framför allt om brottstidpunkten ligger flera år längre bak i tiden och anges i oprecisa intervall, i stil med ”1 januari 2012–31 december 2014”. I vissa fall har sådana intervall angetts så oprecist att de börjar före målsägarens födelse.

Tabell 10 Brottstid uppdelat i dagsintervaller, 2014–2019.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Brottstid på dagen (intervall på 0 dagar)	66 %	66 %	65 %	65 %	65 %	64 %	64 %
Intervall 1–30 dagar	12 %	11 %	11 %	11 %	11 %	11 %	12 %
Intervall 31–365 dagar	6 %	6 %	5 %	6 %	6 %	6 %	7 %
Längre än 365 dagar	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %	3 %
Andel utan tillräckligt med datumuppgifter för att räkna ut intervall	13 %	14 %	16 %	16 %	15 %	15 %	14 %

Tabell 10 visar att det finns osäkerheter i tidsangivelserna. Precisionen i datumuppgifterna är dålig för cirka 15 procent genom att det saknas antingen starttid eller sluttidspunkt. De datumuppgifter som finns har ändå använts, eftersom det bortfall som beror på att uppgifter helt saknas är mycket litet (se avsnittet *Bortfall*). Därtill är datumintervallen längre än ett år för ungefär 3 procent av data.

Det kan konstateras att det inte förekommer att tidpunkten för brottet

⁹ I Åklagarmyndighetens system Cåbra finns ett internt referenssystem för att identifiera personer.

ligger senare i tiden än registreringstidpunkten. Detta kan ses som ett positivt tecken för kvaliteten.

Bearbetning och rättning

Rättingarna och bearbetningarna sker i mjukvaruprogrammet SAS. Det sker ingen handpåläggning på data, och data för alla år har hanterats på samma sätt. Tabell 11 visar variablerna som ingår i datasetet för brott.

Tabell 11 Brottsvariabler i grunddata, samtliga år.

<i>Variabler</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Version</i>
Arendenummer	Ärendenummer hos polisen och hos Åklagarmyndigheten	Senaste
Brott_regtid	Registreringsdatum hos polisen eller Åklagarmyndigheten	Första
Brottid	Unikt brotts-id, som hjälper för att få spårbarhet	N/A
Brottskod	Den senaste brottskod enligt brotts-id	Senaste
Brottstid_exakt	Tidpunkt för senaste exakta brottstidpunkt	Senaste
Brottstid_from	Från-tidpunkt (datum och klockslag) för senaste brottstid	Senaste
Brottstid_tom	Till-tidpunkt (datum och klockslag) för senaste brottstid	Senaste
Senaste_brott_fran	Myndighet som skickade den senaste transaktionen	Senaste
År	Det år då brottet registrerades första gången	

Tabell 12 visar variablerna som ingår för målsägare.

Tabell 12 Målsägarvariabler i grunddata, samtliga år.

Variabler	Beskrivning	Version
AKTORID	Unik aktörsidentitet inom RIF	N/A
AKTORTYP	Visar vilken typ av aktör som är kopplad till brottet (målsägare, misstänkt, anmälare eller vårdnadshavare)	Senaste
BRA_PNR	Brås identifikationsvariabel för fysiska personer, som refererar till Cåbras unika person-id	Senaste
BROTTID	Unikt brotts-id, som hjälper för att få spårbarhet.	N/A
CABRA_PERSON_ID	Cåbras unika person-id för intern aktörsidentitet	Senaste
EFTERNAMN	Aktörens efternamn	Senaste
FODELSETID	Aktörens födelsedatum	Senaste
FORNAMN	Aktörens förnamn	Senaste
FYSISK_JURIDISK	Visar om aktören är en fysisk person eller en juridisk person	Senaste
KON	Aktörens juridiska kön	Senaste
NAMN_JURIDISK	Namn för juridisk person	Senaste
ORGANISATIONSNUMMER	Organisationsnummer för juridisk person	Senaste
PERSONNUMMER	Aktörens fullständiga personnummer	Senaste
SAMORDNINGSNR	Aktörens fullständiga samordningsnummer	Senaste
TRANSAKTIONSTID	Tidpunkt då händelsen skapades	Senaste
VAT_NUMMER	Momsregistreringsnummer	Senaste

Informationen om brott respektive målsägare har sammanlänkats genom variabeln brottID. De variabler som sedan har använts för att identifiera data är följande:

- BrottID (RIF-anpassat, dvs. används både av polis och åklagare för att identifiera enskilda brott)
- Ärendenummer (det senaste från polisen och/eller Åklagarmyndigheten)
- Brå_personnummer, en sammanslagning av i första hand personnummer, i andra hand samordningsnummer och i tredje hand födelsedatum och namn

Dessa variabler är hörnstenarna i data. Det betyder till exempel att den RIF-anpassade variabeln AktörsID inte använts som identifikationsvariabel. Rådata har rensats från dubletter utifrån antagandet att en person (identifierad genom Brå_personnummer som skapats internt) inte ska finnas registrerad på ett brott (enligt BrottID) mer än en gång.

Tabell 13 Bortrensade målsägardubletter, 2014–2020.

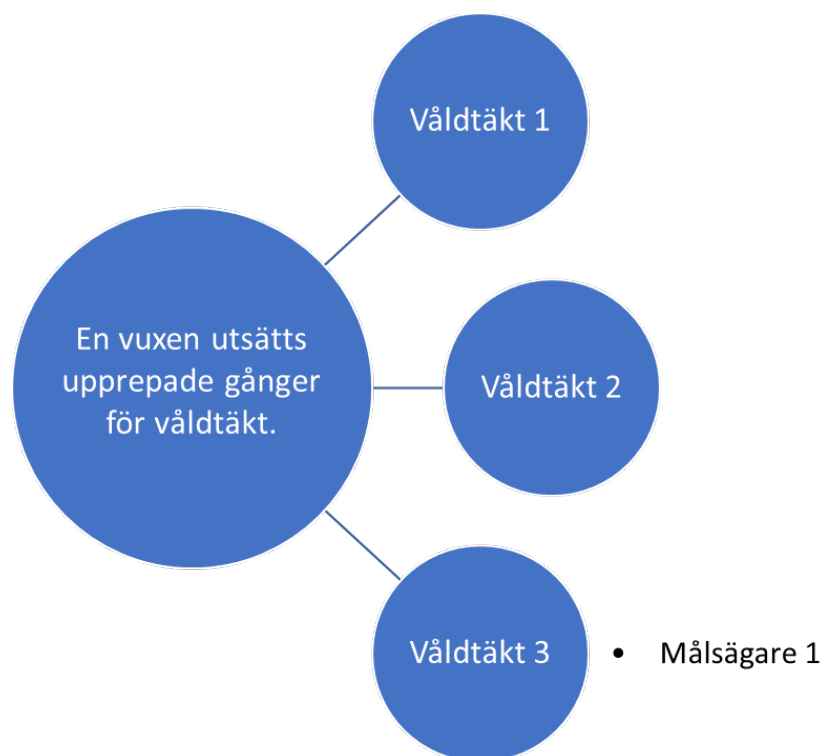
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bortrensade dubletter	1,5 %	1,5 %	1,4 %	1,3 %	1,2 %	1,2 %	0,9 %

Bearbetningen innebär bland annat formateringar och kontroller av data. Dessutom ingår nedanstående steg. Bland annat ingår hanteringar baserat på modellantaganden om att det ska finnas en målsägare per brott (med vissa undantag). Det rör dels hantering av ärenden där det förekommer ett eller flera brott som saknas målsägare, dels hanteringar av ärenden där flera personer är målsägare för samma brott.

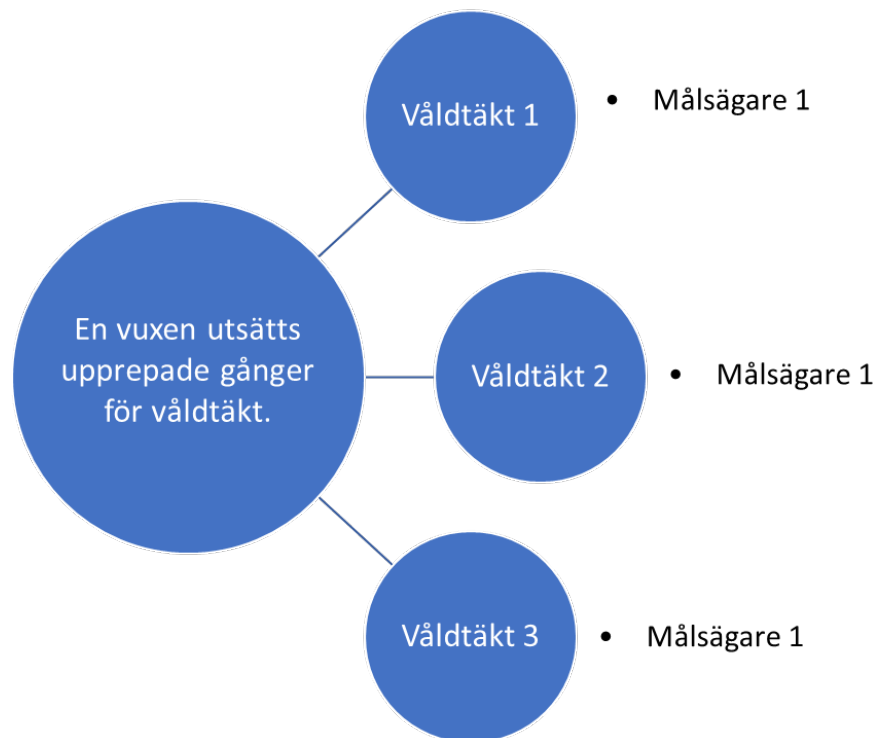
Imputering

I tabell 6 ovan framgår det att målsägare saknas för runt 3–6 procent av brotten per år, trots att det principiellt ska finnas en målsägare registrerad. Till viss del beror detta på att målsägaren, vid upprepad utsatthet för brott, bara registreras på ett av brotten i ärendet. Detta hanteras genom att imputera målsägare från övriga brott i samma ärende. Tanken är att komma från exemplet i figur 3 till exemplet figur 4 nedan.

Figur 3 Exempel på ett ärende med tre brott där endast ett brott har målsägare.

Figur 4 Exempel på ett ärende med tre brott med var sin målsägare.

Figur 3 och figur 4 illustrerar alltså ett och samma ärende, före respektive efter imputering. Figur 3 visar hur det från början inte fanns uppgifter om målsägare för samtliga tre brott, medan figur 4 visar hur det ser ut när man har kopierat uppgifterna om målsägaren till samtliga tre brott. Tabell 14 visar resultaten av imputeringen för de brott som saknade målsägare i grunddata.

Tabell 14 Resultat av imputering där målsägare saknas för brottet, 2014–2020.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Imputerat värde	5 557	49 %	5 720	53 %	5 771	54 %	8 062	56 %	10 850	57 %	8 303	57 %	8 002	55 %
Ej imputerat värde	5 846	51 %	5 013	47 %	4 843	46 %	6 316	44 %	8 033	43 %	6 217	43 %	6 628	45 %

Sammantaget för alla år har imputeringen alltså lett till att runt 54 procent av de brott som saknade målsägare har fått en målsägare. Det är ungefär samma brottskoder på de brott där de flesta målsägare imputerats för varje år. Exempelvis var det för 2020 dessa:

- Misshandel, ej grov, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation, inomhus (9365)
- Ofredande, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit närstående genom parrelation (9456)
- Olovlig identitetsanvändning mot kvinna, 18 år eller äldre (0482)
- Olovlig identitetsanvändning mot man, 18 år eller äldre (0483)
- Ofredande, mot kvinna 18 år eller äldre, är eller har varit bekanta genom annan slags relation (9458)

Imputeringar har bara genomförts när det finns endast en målsägare i ärendet. Om det i ärendet har registrerats flera målsägare (men givetvis inte för alla brotten) har ingen imputering genomförts. När flera målsägare är kopplade till brotten i ett ärende är hela ärendesammansättningen för komplex för att man ska kunna dra slutsatser om vilken målsägare som ska kopieras in på de brott som saknar målsägare. Däremot har det imputerats, oberoende av om det finns en eller flera brottstyper i ärendet. I vissa ärenden finns ingen målsägare alls registrerad, och då har det inte gått att imputera.

Detta är de vanligaste brottskoderna bland de brott där det inte gick att imputera målsägaren för 2020:

- Misshandel, annan än grov, mot man 18 år eller äldre, obekant med offret, utomhus (0357)
- Olaga hot mot grupp, ej internetrelaterat (0459)
- Hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman (1705)
- Olovlig identitetsanvändning mot man, 18 år eller äldre (0483)
- Ofredande mot grupp (0414)

Vi har gått igenom ärenden från både polisen och Åklagarmyndigheten, för att leta reda på målsägare som kan imputeras. Om kön eller ålder för målsägare inte stämmer överens med kön och ålder enligt brottskoden, har ingen imputering gjorts.

I en analys av ett slumpmässigt urval av polisens fritexter har det framkommit att imputeringen höjer datakvaliteten. Analysen visar att det nästan uteslutande är rätt person som har imputerats. I urvalet av 100 slumpmässiga ärenden förekom det vid endast ett tillfälle att det blev fel.

Efter imputeringen måste åldern räknas om, eftersom det brott som ursprungligen inte hade någon registrerad målsägare kan ha begåtts vid en annan tidpunkt än det brott från vilket man kopierar uppgifterna om målsägaren. Det betyder att målsägarens ålder kan skilja sig åt mellan de

två brottstillfällena.

Imputeringen av målsägare leder till några fler unika personer i datamaterialet. Det beror på att informationen om målsägaren i så fall har hämtats från en brottstyp som inte ingår i målpopulationen för statistiken. Om alla brottskoder fanns med skulle det totala antalet målsägare inte ändras. Imputeringen kan också påverka antalet unika målsägare per brottstyp, eftersom vi inte håller oss inom en brottstyp vid imputeringen. Framför allt borde dock imputeringen påverka antalet brott som en målsägare blivit utsatt för. Att de var vanligare att imputera vid brottskoder för kvinnor tyder på att imputeringen främst kommer att påverka data vid upprepad utsatthet bland kvinnor.

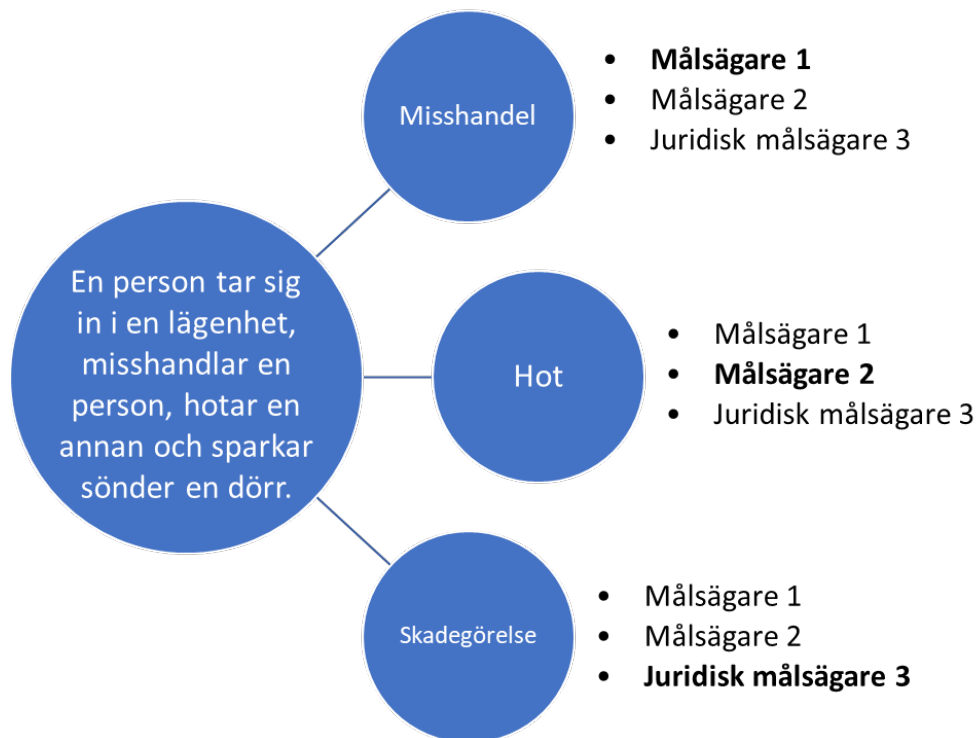
Sammanfattningsvis kan man imputera ungefär hälften av de målsägare som saknas. Imputeringen förbättrar data; det blir fel vid endast cirka 1 procent av imputeringarna. Genom att man inte kan imputera en målsägare vid vissa brott finns dessa brott inte presenterade genom en målsägare i statistiktabellerna.

Borttagning av målsägare vid för många registrerade målsägare

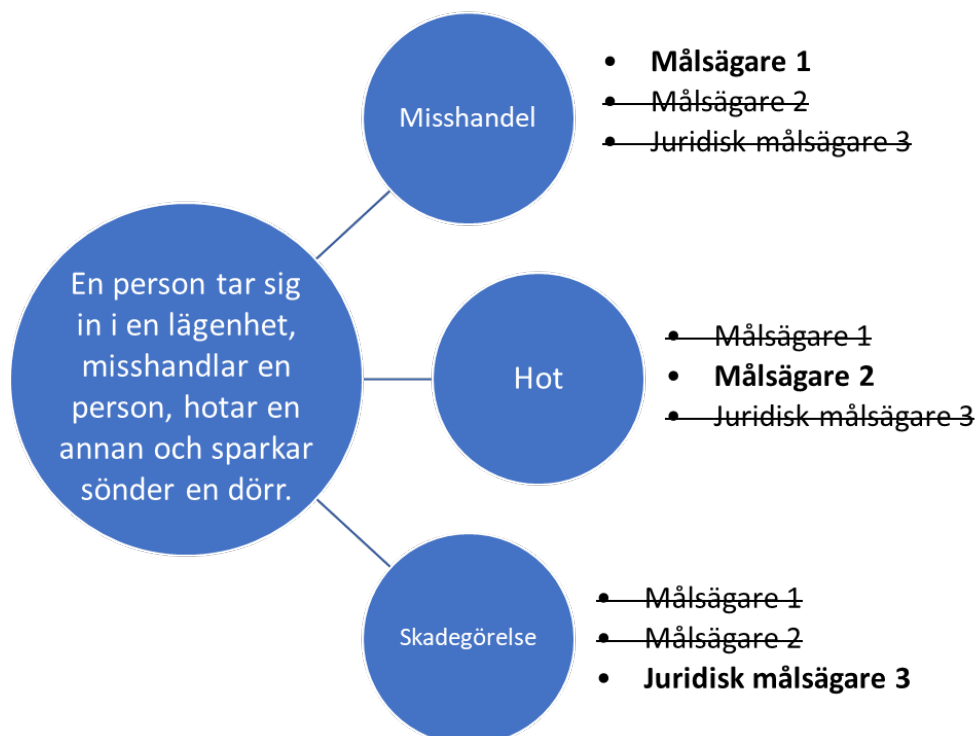
Det finns, som nämnts i avsnittet *Ramtäckning*, ingen möjlighet att exakt avgöra om det är för många målsägare eller för få brott som har registrerats, i situationer med fler än en målsägare per brott. Om det är för få brott är det inte ett fel som påverkar denna statistik; däremot är det problematiskt om det är för många målsägare. Dataanalyser visar att båda situationerna inträffar i datamaterialet. Det har dock upptäckts ett mönster som har bedömts som relevant: Det är högst troligt att det är för många målsägare när alla målsägare i ett ärende är kopplade till alla brott i ärendet (se figur 5). Därför har det tagits fram en markör för dessa brott och målsägare. Vi har då tagit bort de målsägare som anses vara felaktiga, se nedan.

Syftet med rättningen är att endast en målsägare ska vara registrerad per brott (i enlighet med figur 6).

Figur 5 Exempel på ett ärende med tre brott med tre målsägare vardera.

Figur 6 Exempel på ett ärende med tre brott och tre målsägare.

Figur 5 och figur 6 visar alltså samma ärende med tre brott, där alla

målsägare är kopplade till alla brott. Den första figuren visar hur data ser ut i de obearbetade data, och den andra figuren visar det resultat som bearbetningen ska leda till.

Data som har använts vid denna bearbetning är alla målsägare (både fysiska och juridiska) och alla brott, även de med brottskoder som har uteslutits för tabellframställningen. Detta görs för att inte tappa bort fall där alla målsägare registrerades på alla brott men där en del av målsägarna eller brotten inte kommer ingå enligt den begränsning som har valts. Genom att begränsa data i förväg skulle vissa fall med detta mönster inte upptäckas.

Tabell 15 visar hur många brott som ingår i ärenden där alla målsägare är kopplade till alla brott i ärendet (se figur 5 som exempel). Under perioden 2014–2017 är detta fallet för drygt 20 procent av dessa brott. För 2018–2020 är det mycket mer ovanligt och gäller då bara för 10 procent.

Tabell 15 Antal och andel brott med för många målsägare per brott, uppdelat på om alla målsägare är kopplade till alla brott i ärendet eller ej, 2014–2020, före bearbetning av data.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel	Antal brott	Andel
Alla målsägare är kopplade till alla brott	3 214	24 %	3 126	23 %	3 794	25 %	2 864	21 %	1 183	10 %	1 108	10 %	1 188	10 %
Alla målsägare är inte kopplade till alla brott	10 142	76 %	10 487	77 %	11 444	75 %	11 008	79 %	10 281	90 %	10 058	90 %	10 663	90 %

Tabell 16 Antal och andel målsägare som strukits på grund av att för många målsägare har registrerats per brott, 2014–2020.

År	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ej strukna målsägare	4 939	72 %	4 747	71 %	5 555	73 %	4 257	79 %	2 063	85 %	1 826	82 %	1 931	83 %
Strukna målsägare	1 888	27 %	1 932	29 %	2 007	27 %	1 153	21 %	367	15 %	394	18 %	404	17 %
Totalt	6 827	100 %	6 679	100 %	7 562	100 %	5 410	100 %	2 430	100 %	2 220	100 %	2 335	100 %

I de fall där det är för många målsägare på grund av nämnda felregistrering, exkluderas målsägare enligt följande princip:

Om kön enligt brottskoden inte stämmer överens med kön enligt den målsägare som är registrerad tas målsägaren bort, och sedan räknas antalet målsägare om per brott. Ifall det fortfarande är fler än en målsägare per brott tas målsägare även bort när uppgifterna om målsägarens ålder inte täcks in av brottskoden. Utgångspunkten för rensningen är alltså den information som kommer genom brottskoderna. För flera brottskoder finns inte sådana uppgifter, och metoden går därför inte att tillämpa, eftersom det då inte finns någon information att jämföra med. Tabell 16 bygger i motsats till tabell 15 inte på antal brott utan på antal målsägare. Summan av antalet målsägare per år (*Totalt*) motsvarar målsägarna som är kopplade till de brott som ingår i raden *Alla målsägare är kopplade till alla brott* i tabell 16.

Tabell 16 visar att det i detta steg inte är särskilt många målsägare som tas bort. I genomsnitt är det 22 procent av alla målsägare som tas bort på de brott där alla målsägare är kopplade till alla brott. En anledning till detta är att det genom brottskoderna inte går att få fram den extrainformation som skulle göra det möjligt att dra slutsatser om vilka observationer som ska tas bort. Många brottskoder är inte uppdelade på kön och ålder. Det innebär att det totalt, för alla brott med för många målsägare, bara är en liten andel som tas bort.

I en jämförelse mellan polisens fritexter och ärendena med för många målsägande visade det sig att det oftast var korrekt att stryka målsägare när mönstret finns, och att det oftast vore felaktigt när mönstret inte finns. Därmed vill vi inte ha sagt att allt har rättats till. Det återstår fel som inte går att åtgärda.

Barn som blivit vittnen registreras ibland felaktigt som målsägare

Barn som bevittnat brott har i vissa fall också registrerats som målsägare för det brott som de har bevittnat. Detta blir tydligt i de fall där den aktuella brottskoden endast gäller för vuxna, och en vuxen och ett barn har registrerats som målsägare vid samma brott. Före den 1 juli 2021, det vill säga under den tidsperiod som detta ramverk baseras på, räknades inte barn som bevittnar brott som målsägare enligt brottsbalken.¹⁰ Men enligt socialtjänstlagen är barn som bevittnar brott också att betrakta som målsägare. Möjligtvis har barnen därför registrerats för att de ska synliggöras. Vi har dock valt att ta bort dem ur datamaterialet – inte för att vi inte vill synliggöra deras lidande, utan för att de representerar en annan sorts målsägare än dem som ska belysas i statistiken. Vi vet inte heller hur

¹⁰ 1 juli 2021 trädde lagen om barnfridsbrott i kraft.

konsekvent dessa barn har registrerats och om data är heltäckande.

Borttagningen har skett om mer än en målsägare har registrerats på ett brott som enligt antalsräkningsprincipen inte ska ha mer än en målsägare.

Dessutom ska den yngsta av målsägarna vara ett barn som är högst 14 år, och ålderskillnaden mellan målsägarna ska vara minst 17 år och högst 50 år. Om dessa förutsättningar varit uppfyllda, och en av målsägarna varit i fel ålder för brottskoden, då har den personen tagits bort. För hela datamaterialet 2014–2020 har det inneburit att under en halv procent av alla observationer tagits bort.

Tabell 17 Antal målsägare som strukits på grund av att föräldern eller barnet tycks ha registrerats som anhörig till en målsägare, 2014–2020.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antal strukna målsägare	1 559	1 733	1 750	1 322	1 098	1 180	1 205

Borttagning av målsägare som ger ologiska tabellresultat

Det finns några brottskoder som enligt brottets definition endast kan användas i kombination med en viss åldersgrupp eller ett visst kön. Just vid dessa brottskoder kan det uppstå iögonfallande ologiska resultat i statistiktabellerna, genom att uppgifterna om målsägaren och brottskoden inte passar ihop.

Detta kan inträffa för följande brott:

- Grov kvinnofridskränkning (kan inte riktats mot män/pojkar eller mycket unga flickor)
- Könstympling av kvinnor (kan inte riktats mot män/pojkar)
- Hot och våld mot tjänsteman (kan inte riktats mot barn)
- Sexualbrott mot barn (kan inte riktats mot vuxna)

För 2014–2020 upptäcktes totalt 212 fall där värdet på brottskoden och målsägare inte stämde överens och som berodde på felregistreringar, exempelvis förväxling av aktörer eller problem med brottstider som leder till orimliga åldrar. I många fall är det inte möjligt att ta reda på exakt vad som blivit fel.

Ett närbesläktat problem är barn som har kodats med en brottskod som endast kan användas för vuxna (uppdelat på obekant/bekant), närmare bestämt brottskoderna för

- olaga frihetsberövande
- olaga tvång
- olaga förföljelse
- olaga hot

- olaga integritetsintrång
- ofredande
- våldtäkt
- annat sexuellt ofredande
- överträdelse av kontaktförbud.

Det finns inget givet svar på hur dessa fel ska hanteras. Den hantering som har valts bygger på att den ska kunna göras automatiskt – att det inte ska behövas någon manuella justeringar. En annan förutsättning är att hanteringen i sig inte ska leda till ologiska resultat och att den ska kunna appliceras på samma sätt på alla felaktiga förekomster. Vi har därför valt att ta bort observationerna. Vid brottstyperna mot barn under 18 år som har registrerats med en brottskod som endast ska användas för vuxna, har vi dock valt att ändra till en närliggande kod för barn. Det handlar om antalet målsägare på sista raden i tabell 18 nedan.

Tabell 18 Antal målsägare med ologiska resultat i statistiktabellerna, 2014–2020.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Grov kvinnofridskränkning, riktat mot män/pojkar	21	10	15	6	19	11	5
Grov kvinnofridskränkning, riktat mot flickor 0–6 år	3	4	4	2	4	2	2
Könsstympning av kvinnor, riktat mot män/pojkar	-	0	1	1	0	0	1
Hot och våld mot tjänsteman, riktat mot barn	1	3	5	2	4	3	0
Sexualbrott mot barn, riktat mot vuxna	20	3	12	7	13	14	14
Brottskoderna för brottstyper med indelning för vuxna (av obekant/bekant), riktat mot barn	-	-	-	-	(12) ¹¹	696	1 442

Bortfall

Statistiken är en totalundersökning som är baserad på registeruppgifter, så det förekommer inget objektsbortfall i egentlig mening.

Partiellt bortfall förekommer för variablerna kön, ålder och brottsdatum.

För variabeln ålder saknas det uppgifter om knappt 5 000 fysiska målsägare per år. Dessa kommer i statistiken att kodas om till kategorin ”Okänd ålder”. Negativa åldrar och åldrar över 110 år har också satts till ”Okänd ålder”. Åldrar under 0 år är orimliga, och åldrar över 110 år anses osannolika.

Tabell 19 Antal målsägare utan uppgift om ålder, 2014–2020.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Målsägare utan känd ålder	4 885	5 396	5 763	4 803	4 057	4 285	4 453

För variabeln *kön* saknas det uppgifter om runt 600 fysiska målsägare per år. Dessa kommer i statistiken att kodas om till kategorin ”Okänt kön”.

¹¹ Brottskoderna infördes i december 2018.

Tabell 20 Antal målsägare utan uppgift om kön, 2014–2020.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Målsägare utan uppgift om kön	595	630	718	745	607	479	377

Brottstidpunkt (både exakt eller ”fr.o.m.” och ”t.o.m.”) saknas för runt 1 000 målsägare per år, förutom 2014 då det fanns fler utan uppgift om brottstidpunkt.

Tabell 21 Antal målsägare utan uppgift om brottstidpunkt, 2014–2019.

År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Målsägare utan uppgift om brottstidpunkt	2 301	1 219	906	1 482	1 305	1 127	981

Skydd mot röjande av enskild person

Enligt offentlighets- och sekretesslagen, kapitel 24 § 8, gäller sekretess för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden vid framställningen av statistik. Det innebär att det i statistiktabellerna (eller figurerna) inte får framgå direkt eller indirekt vem en enskild person är.

Enligt vår bedömning ska det utifrån statistiken inte vara möjligt att identifiera någon person. Utöver det mest uppenbara, att varken namn eller personnummer publiceras, är statistiktabellerna dessutom avgränsade till att framställa statistiken på nationell nivå, och både brottstyper och åldersgrupper är för det mesta aggregerade. Redan genom dessa åtgärder är det omöjligt att direkt identifiera någon enskild person.

För att ytterligare stärka sekretesskyddet, exempelvis genom att sammanvända denna statistik med annan intern eller extern statistik, har det även bestämts att statistiktabellerna inte ska visa små tal. Eftersom man i vissa fall skulle kunna räkna ut vad värdet troligen är, måste andra cellvärden också undertryckas. En stor fördel med målsägartabellerna är att kolumnerna inte summerar till någon total. Undertryckningen påverkar därför endast värdena radvis, men däremot över flera statistiktabeller. Exakt vilka värden som inte ska visas kommer att beslutas i samråd med Brås juridiska sekretariat.

Tankar om fortsatt utveckling

Det finns flera möjligheter till att på sikt vidareutveckla statistiken över målsägare.

Eftersom denna statistik är begränsad till endast ett litet urval av de registrerade brotten, är ett möjligt utvecklingsspår att utöka målpopulationen. Vi har exempelvis valt bort bedrägeribrott, en brottskategori för vilka brottskoderna reviderades under perioden. Därigenom kan det nu vara möjligt att beskriva fysiska målsägare som utsatts för vissa bedrägerier, exempelvis romansbedrägerier.

Ett annat utvecklingsspår som skulle kunna undersökas vidare är möjligheten att ta fram statistik som belyser de viktigaste brotten som rör juridiska målsägare, parallellt med den målsägarstatistik som endast omfattar fysiska målsägare.

Ett tredje utvecklingsspår är att undersöka möjligheterna att ta fram en mer processororienterad statistik som beskriver vad som händer med de brott som målsägarna är kopplade till. Man skulle då kunna söka svar på frågor såsom "Vems brott läggs ner, och vems brott går till åtal?".

Bilaga: Brottskoder i statistiktabellerna

Generellt finns alla brottskoder som var giltiga under 2014–2020 med för samtliga år (samt några brottskoder för sexualbrott för 2013), däremot inte tabellraden för själva brottstypen om den inte gällde det året. Till exempel: om en ny brottskod infördes under 2019, och det har kodats brott med den koden åren före, kommer den att finnas med på sammanfattningsraden där alla brottskoder finns med. Men om det blir en ny rad för den brottstypen för 2019 finns raden inte med för de föregående åren – eftersom brottskoden inte gällde då.

Brottskoderna kommer här att presenteras för varje rad i tabellerna, med information om ändringar under tidsperioden 2014–2020.

Utvalda brott mot liv och hälsa (brottsbalken 3 kapitlet)

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §)

Gäller alla åren 2014–2020

0355	0356	0357	0358	0365	0367
0375	0376	0377	0378	0385	0387
9301	9302	9303	9304	9305	9306
9307	9308	9309	9310	9311	9312
9313	9314	9315	9316	9317	9318
9319	9320	9321	9322	9323	9324
9325	9326	9327	9328	9329	9330
9331	9332	9333	9334	9335	9336
9337	9338	9339	9340	9341	9342
9343	9344	9345	9346	9347	9348
9349	9350	9351	9352	9353	9354
9355	9356	9357	9358	9359	9360
9361	9362	9363	9364	9365	9366
9367	9368	9369	9370	9371	9372
/*nya 2019:*/		9373	9374	9375	9376
9377	9378	9379	9380	9381	9382
9383	9384	9385	9386	9387	9388

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §) av bekant

0356	0358	0376	0378	9302	9304
9306	9308	9310	9312	9314	9316
9318	9320	9322	9324	9326	9328

9330	9332	9334	9336	9338	9340
9342	9344	9346	9348	9349	9350
9351	9352	9353	9354	9355	9356
9357	9358	9359	9360	9361	9362
9363	9364	9365	9366	9367	9368
9369	9370	9371	9372	/*nya 2019:*/	
9373	9374	9375	9376	9377	9378
9379	9380	9381	9382	9383	9384
9385	9386	9387	9388		

Misshandel, ej med dödlig utgång (5, 6 §) av obekant

0355	0357	0365	0367	0375	0377
0385	0387	9301	9303	9305	9307
9309	9311	9313	9315	9317	9319
9321	9323	9325	9327	9329	9331
9333	9335	9337	9339	9341	9343
9345	9347				

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §)

0393	0394	0399
------	------	------

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) i samband med trafikolycka 0399

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) i samband med arbetsolycka 0393

Vållande till kroppskada eller sjukdom (8, 10 §) övriga fall
0394

Utvalda brott mot frihet och frid (brottsbalken 4 kapitlet)

Människorov, olaga frihetsberövande (1, 2 §)

0430	9405	9406	9407	9408	9409
9410	9411	9412	9413	9414	9415

Sedan 2020 uppdelat i

Människorov (1 §) 9405

Olaga frihetsberövande (2 §)

9406	9407	9408	9409	9410	9411
9412	9413	9414	9415		

Olaga frihetsberövande (2 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9408	9409	9410	9412	9413	9414
------	------	------	------	------	------

Olaga frihetsberövande (2 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9411	9415
------	------

Människohandel och människoexploatering (1 a, b §)

(människoexploatering från och med 2019)

0418	0419	0470	0471	0472	
0473	0474	0475	0476	0477	0478

0479	/*Människoexploatering*/	0493	0494
0495	0496		

Olaga tvång (4 §)

(från och med 2018)

0488	0489	0490	0491	/*nya 2019*/	
9416	9417	9418	9419	9420	9421
9422	9423				

Från och med 2020 uppdelat i

Olaga tvång (4 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9416	9417	9418	9420	9421	9422
------	------	------	------	------	------

Olaga tvång (4 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9419	9423
------	------

Grov fridskränkning (4 a §)

0422	0423	0424	0425	/*nya 2019:*/
9401	9402	9403	9404	

Grov kvinnofridskränkning (4 a §)

0412

Olaga förföljelse (4 b §)

0440	0441	0442	0443	/*nya 2019*/	
9424	9425	9426	9427	9428	9429
9430	9431				

Från och med 2020 uppdelat i

Olaga förföljelse (4 b §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9424	9425	9426	9428	9429	9430
------	------	------	------	------	------

Olaga förföljelse (4 b §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9427	9431
------	------

Äktenskapstvång, vilseledande till äktenskapsresa (4 c, 4 d §)

(från och med 2015)

0433	0434
------	------

Från och med 2020 inklusive barnäktenskapsbrott

Äktenskapstvång, barnäktenskapsbrott och vilseledande till äktenskapsresa (4 c, 4 d §)

0433	0434	/*nya 2020*/	9469	9470
------	------	--------------	------	------

Olaga hot (5 §)

(från 2015)

0405	0406	0413	0426	0427	0450
0451	0452	0453	0454	0455	0456
0457	0458	0459	/*nya 2019*/		9432

9433	9434	9435	9436	9437	9438
9439	9440	9441	9442	9443	9444
9445	9446	9447			

**Olaga hot (5 §) internetrelaterat
(från 2016)**

0450	0452	0454	0456	0458	/*nya
2019*/	9432	9433	9434	9435	9436
9437	9438	9439			

Från 2020

Olaga hot (5 §) internetrelaterat, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9432	9433	9434	9436	9437	9438
------	------	------	------	------	------

Olaga hot (5 §) internetrelaterat, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9435	9439				
------	------	--	--	--	--

**Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat
(från 2016)**

0459	0457	0455	0453	0451	/*nya
2019*/	9440	9441	9442	9443	9444
9445	9446	9447			

Från 2020

Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9440	9441	9442	9444	9445	9446
------	------	------	------	------	------

Olaga hot (5 §) ej internetrelaterat, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9443	9447				
------	------	--	--	--	--

Kränkande fotografering (6 a §)

0432					
------	--	--	--	--	--

**Olovlig identitetsanvändning (6 b §)
(från 2017)**

0480	0481	0482	0483		
------	------	------	------	--	--

**Olaga integritetsintrång (6 c, d §)
(från 2018)**

0484	0485	0486	0487	/*nya 2019*/	9448
9449	9450	9451	9452	9453	9454
9455					

Från 2020

Olaga integritetsintrång (6 c, d §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9448	9449	9450	9452	9453	9454
------	------	------	------	------	------

Olaga integritetsintrång (6 c, d §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9451	9455				
------	------	--	--	--	--

Ofredande (7 §)

0414	0407	0408	0428	0429	/*nya
2019*/	9456	9457	9458	9459	9460
9461	9462	9463			

Från 2020:

Ofredande (7 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9456	9457	9458	9460	9461	9462
------	------	------	------	------	------

Ofredande (7 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9459	9463
------	------

Ärekränkning (brottsbalken 5 kapitlet)

0501	0502	0503	0504	0505	0506
0507	0508	0509	0510	0511	0512
0513					

Ärekränkning internetrelaterat
(från 2016)

0506	0508	0510	0512
------	------	------	------

Ärekränkning ej internetrelaterat
(från 2016)

0507	0509	0511	0513
------	------	------	------

Utvalda sexualbrott (brottsbalken 6 kapitlet)

Sexualbrotten har ändrats mest av allt under åren. Vi har därför gjort en sammanställning av hur vi ändrar i tabellerna för de brott där förändringarna är störst.

2017	2018	2019	2020
Våldtäkt	Våldtäkt	Våldtäkt inkl. oaktsam uppdelat på bekant/obekant	Våldtäkt inkl. oaktsam uppdelat på bekant/obekant
		Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp uppdelat på bekant/obekant + sexuellt övergrepp mot barn
Sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, samlag med avkomling eller syskon + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt tvång, grovt sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, grovt sexuellt utnyttjande av person i beroendeställning, samlag med avkomling eller syskon + sexuellt övergrepp mot barn	Sexuellt övergrepp inkl. oaktsamt sexuellt övergrepp + sexuellt övergrepp mot barn + sexuellt utnyttjande av barn	
		Sexuellt utnyttjande av barn	Sexuellt utnyttjande av barn

Våldtäkt och oaktsam våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 1 a, 4 §)

0640	0641	0642	0643	0648	0649
0650	0651	0652	0653	0654	0655
0660	0661	0662	0663	0684	0685
0686	0687	0688	0689	0690	0691
0692	0693	0694	0695	0696	0697

0698	0699	/*Oaktsam våldtäkt*/			9607
9608	9609	9610	9611	9612	9613
9614	/*nya 2019*/		9627	9628	9629
9630	9631	9632	9633	9634	9635
9636	9637	9638	9639	9640	9641
9642	9643	9644	9645	9646	9647
9648	9649	9650	9651	9652	9653
9654	9655	9656	9657	9658	9659
9660	9661	9662	9663	9664	9665
9666	9667	9668	9669	9670	9671
9672	9673	9674			

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 1 a, 4 §)
fullbordad våldtäkt**

(från 2019 gäller det även "oaktsam våldtäkt")

0652	0653	0654	0655	0660	0661
0662	0663	0688	0689	0690	0691
0696	0697	0698	0699	/*nya 2019*/	
9635	9636	9637	9638	9639	9640
9641	9642	9651	9652	9653	9654
9655	9656	9657	9658	/*oaktsam	
våldtäkt*/	9607	9608	9609	9610	9659
9660	9661	9662	9663	9664	9665
9666	9667	9668	9669	9670	9671
9672	9673	9674			

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt (1, 1 a §) fullbordad våldtäkt, av bekant
(endast personer 18 år eller äldre)**

(från 2019)

9635	9639	9651	9655	9636	9640
9652	9656	9637	9641	9653	9657
/*oaktsam våldtäkt*/		9659	9663	9667	9671
9660	9664	9668	9672	9661	9665
9669	9673				

**Våldtäkt och oaktsam våldtäkt (1, 1 a §) fullbordad våldtäkt, av obekant
(endast personer 18 år eller äldre)**

(från 2019)

9638	9642	9654	9658	/*oaktsam	
våldtäkt*/	9662	9666	9670	9674	

Våldtäkt samt våldtäkt mot barn (1, 4 §) försök till våldtäkt

0640	0641	0642	0643	0648	0649
0650	0651	0684	0685	0686	0687
0692	0693	0694	0695	/*nya 2019*/	
9627	9628	9629	9630	9631	9632
9633	9634	9643	9644	9645	9646
9647	9648	9649	9650		

Våldtäkt (1 §) försök till våldtäkt, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

Gäller från 2019

9627	9631	9643	9647	9628	9632
9644	9648	9629	9633	9645	9649

Våldtäkt (1 §) försök till våldtäkt, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

Gäller från 2019

9630 9634 9646 9650

Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3, 6 §)

(från 2019)

0673 0674 0675 0676 9615 9616
9617 9618 9620 9619 9621 9622
9675 9676 9677 9678 9679 9680
9681 9682 9683 9684 9685 9686
9687 9688 9689 9690

Från 2020:

Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3 §) av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9675 9676 9677 9679 9680 9681 9683
9684 9685 9687 9688 9689

Sexuellt övergrepp inklusive oaktsamt (2, 3 §) av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9678 9682 9686 9690

Sexuellt utnyttjande av barn (5 §)

(från 2019)

0669 0670 0671 0672

Utnyttjande av barn för sexuell posering samt köp av sexuell handling av barn (8, 9 §)

0610 0611

Sexuellt ofredande (10 §)

9601 9602 9603 9604 9605 9606 0607
0637 0638 0668 /*nya 2019*/ 9691 9692
9693 9694 9695 9696 9697 9698

Sexuellt ofredande (10 §) exhibitionism

0607

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande

9601 9602 9603 9604 9605 9606
0637 0638 0668 /*nya 2019*/ 9691
9692 9693 9694 9695 9696 9697
9698

Från 2020

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande, av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

9691 9692 9693 9695 9696 9697

Sexuellt ofredande (10 §) annat sexuellt ofredande, av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

9694 9698

Sexuellt tvång, övergrepp, utnyttjande m.m. (2, 3, 5–7 §)

(2014–2018)

0669	0670	0671	0672	0673	0674
0675	0676	0613	0614	0615	0616
/*nya*/	9615	9616	9617	9618	9619
9620	9621	9622			

Utvalda stöldbrott och personrån (BrB 8 kap.)

Väskryckning (1, 2, 4 §)

9819 9820

Väskryckning (1, 2 ,4 §) mot funktionsnedsatt

9820

Väskryckning (1, 2 ,4 §) mot ej funktionsnedsatt

9819

Fickstöld (1, 2 ,4 §)

9818 9817

Fickstöld (1, 2 ,4 §) mot funktionsnedsatt

9818

Fickstöld (1, 2 ,4 §) mot ej funktionsnedsatt

9817

Personrån (5, 6 §)

0892	0893	0896	0897	9812	9808
9806	9810	9813	9809	9807	9811

Personrån (5, 6 §) mot privatperson (funktionsnedsatt)

0892 0893 0896 0897

Personrån (5, 6 §) mot privatperson (ej funktionsnedsatt)

9812	9808	9806	9810	9813	9809
9807	9811				

Personrån (5, 6 §) mot privatperson (ej funktionsnedsatt) med användning av skjutvapen

9812 9808 9813 9809

Personrån (5, 6 §) mot privatperson (ej funktionsnedsatt) utan användning av skjutvapen

9806 9810 9807 9811

Övriga utvalda brott som riktats mot person

Olaga diskriminering (BrB 16 kap. 9 §)

1605

Våld och hot m.m. mot tjänsteman (BrB 17 kap. 1, 2, 5 §)

1702 1701 1703 1704 1705

Våld mot tjänsteman

1702 1701 1703 1704

Våld mot tjänsteman, mot polis

1702 1701

Våld mot tjänsteman, mot ordningsvakt

1703

Våld mot tjänsteman, mot annan person

1704

Hot m.m. mot tjänsteman

1705

Överträdelse av kontaktförbud (lagen om kontaktförbud 24 §)

4021 4085 4086 4088 4089 4090
4091 4092 4094 4095 4096 4093
4097

Från 2020

Överträdelse av kontaktförbud av bekant (endast personer 18 år eller äldre)

4090 4091 4092 4094 4095 4096

Överträdelse av kontaktförbud av obekant (endast personer 18 år eller äldre)

4093 4097

Lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor

(från 2015)

9599

SAMTLIGA utvalda brott som riktats mot person

0427 0428 0429 0430 0432 0433
0434 0440 0441 0442 0443 0450
0451 0452 0453 0454 0455 0456
0457 0458 0459 0470 0471 0472
0473 0474 0475 0476 0477 0478
0479 0480 0481 0482 0483 0484
0485 0486 0487 0488 0489 0490
0491 0501 0502 0503 0504 0505
0506 0507 0508 0509 0510 0511
0512 0513 0607 0610 0611 0613
0614 0615 0616 0640 0641 0642
0643 0648 0649 0650 0651 0652
0653 0654 0655 0660 0661 0662
0663 0669 0670 0671 0672 0673
0674 0675 0676 0684 0685 0686
0687 0688 0689 0690 0691 0692
0693 0694 0695 0696 0697 0698

0699	0892	0893	0896	0897	1701
1702	1703	1704	1705	0355	0356
0357	0358	0365	0367	0375	0376
0377	0378	0385	0387	4021	9301
9302	9303	9304	9305	9306	9307
9308	9309	9310	9311	9312	9313
9314	9315	9316	9317	9318	9319
9320	9321	9322	9323	9324	9325
9326	9327	9328	9329	9330	9331
9332	9333	9334	9335	9336	9337
9338	9339	9340	9341	9342	9343
9344	9345	9346	9347	9348	9349
9350	9351	9352	9353	9354	9355
9356	9357	9358	9359	9360	9361
9362	9363	9364	9365	9366	9367
9368	9369	9370	9371	9372	9599
9601	9602	9603	9604	9605	9606
9806	9807	9808	9809	9810	9811
9812	9813	9817	9818	9819	9820
1605	/*nya för 2017-2018*/		0493	0494	0495
0496	0637	0638	0668	9607	9608
9609	9610	9611	9612	9613	9614
9615	9616	9617	9618	9619	9620
9621	9622	/*Nya för 2019:*/		9405	9406
9407	9408	9409	9410	9411	9412
9413	9414	9415	9416	9417	9418
9419	9420	9421	9422	9423	9424
9425	9426	9427	9428	9429	9430
9431	9432	9433	9434	9435	9436
9437	9438	9439	9440	9441	9442
9443	9444	9445	9446	9447	9448
9449	9450	9451	9452	9453	9454
9455	9456	9457	9458	9459	9460
9461	9462	9463	9675	9676	9677
9678	9679	9680	9681	9682	9683
9684	9685	9686	9687	9688	9689
9690	9691	9692	9693	9694	9695
9696	9697	9698	4085	4086	9373
9374	9375	9376	9377	9378	9379
9380	9381	9382	9383	9384	9385
9386	9387	9388	9401	9402	9403
9404	9627	9628	9629	9630	9631
9632	9633	9634	9635	9636	9637
9638	9639	9640	9641	9642	9643
9644	9645	9646	9647	9648	9649
9650	9651	9652	9653	9654	9655
9656	9657	9658	9659	9660	9661
9662	9663	9664	9665	9666	9667
9668	9669	9670	9671	9672	9673
9674	/*nya 2020*/		9469	9470	4088
4089	4090	4091	4092	4093	4094
4095	4096	4097			

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 ▪ E-POST info@bra.se ▪ www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1017